

Zpráva FoRS o zahraniční rozvojové spolupráci ČR za rok 2011

HODNOTÍCÍ ZPRÁVA NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ SDRUŽENÝCH
VE FORS – ČESKÉM FÓRU PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
Praha 2012

Zpracováno:

srpen–září 2012

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci – je platformou sdružující přes pět desítek nevládních neziskových subjektů, které se zabývají rozvojovou spoluprací, rozvojovým vzděláváním a humanitární pomocí. FoRS je zakládajícím členem Evropské konfederace rozvojových a humanitárních nevládních organizací CONCORD.

© **FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci**

Vladislavova 1460/12, 110 00 Praha 1

www.fors.cz

Tel.: +420 222 522 480

Registrace č. 56/2150/02 na Magistrátu hl. města Prahy, oddělení občansko-správních agend ze dne 7. 10. 2002, IČ: 71010114

Pro FoRS zpracovaly: Marie Zázvorková, Jana Milěřová, Zuzana Dudová

Jazyková korektura: Kateřina Havránková

Grafická úprava: Karel Škopek

ISBN: 978-80-905375-0-7

Tuto zprávu bylo možné připravit díky finančním prostředkům České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a díky grantu v rámci programu evropské konfederace CONCORD „Strengthening the work on Aid-watch and the new EU Multi-annual Financial Framework“. Stanoviska vyjádřená v této zprávě jsou pohledem FoRS a nevyjadřují postoj poskytovatelů dotace a grantu.



ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Zpráva FoRS o zahraniční rozvojové spolupráci ČR za rok 2011

HODNOTÍCÍ ZPRÁVA NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ SDRUŽENÝCH
VE FORS – ČESKÉM FÓRU PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
Praha 2012



Obsah

Použité zkratky	6
Shrnutí	7
Doporučení za FoRS	11
Úvod	12
Změny fungování systému ZRS ČR	13
Objem a formy využití prostředků ZRS ČR v roce 2011	16
Teritoriální zaměření bilaterální ZRS	24
Sektorové zaměření bilaterální ZRS ČR	30
Realizátoři bilaterálních rozvojových projektů ZRS ČR	37
Evaluace projektů ZRS ČR v roce 2011	40
Závěr	44
Použité zdroje	46
Poděkování	50

Použité zkratky

CONCORD	Evropská konfederace nevládních neziskových organizací pro humanitární pomoc a rozvoj
ČR	Česká republika
ČRA	Česká rozvojová agentura
DAC	Výbor pro rozvojovou spolupráci OECD (Development Assistance Committee)
EDF	Evropský rozvojový fond
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EUPO	Odbor politik Evropské unie na MZV
EU15	patnáct „starých“ členských států EU (před přijetím nových členů v roce 2004)
EU12	dvanáct „nových“ členských států EU (přijatých od roku 2004)
FoRS	České fórum pro rozvojovou spolupráci
FSF	program Fast Start Finance
GEF	Globální fond životního prostředí (Global Environmental Fund)
GRV	Globální rozvojové vzdělávání
HND	Hrubý národní důchod
IATI	Mezinárodní iniciativa pro transparentnost pomoci (International Aid Transparency Initiative)
LDCs	nejméně rozvinuté země (Least Developed Countries)
LMICs	země s nižším středním příjmem (Lower Middle Income Countries)
LPTP	Odbor lidských práv a transformační politiky na MZV
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)
MF	Ministerstvo financí ČR
MLP	malé lokální projekty
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZd	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
NNO	nevládní neziskové organizace
ODA	oficiální rozvojová pomoc (Official Development Assistance)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
ORS	Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci na MZV
OSN	Organizace spojených národů
PCD	koherence politik pro rozvoj (Policy Coherence for Development)
PRT	Provinciální rekonstrukční tým ČR v Afghánistánu
UMICs	země s vyšším středním příjmem (Upper Middle Income Countries)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
USD	americký dolar
UV	usnesení vlády ČR
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organisation)
ZRS	zahraniční rozvojová spolupráce
ZÚ	zastupitelské úřady ČR v zahraničí

V textu je pro zjednodušení použit maskulinní tvar osob a funkcí, jenž nahrazuje oba tvary mužské a ženské.

Shrnutí

Hodnotící zpráva českých nevládních neziskových organizací (NNO) sdružených ve FoRS – Českém fóru pro rozvojovou spolupráci o české zahraniční rozvojové spolupráci (ZRS) dokládá, že Česká republika (ČR) v oblasti rozvojové spolupráce usiluje o pozici stabilního a zodpovědného dárce a partnera rozvojovým zemím.

Již v zákoně o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci si Česká republika stanovila cíl „přispět k odstraňování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje, včetně plnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích“.¹ Sledování naplňování těchto cílů je předmětem i této zprávy.

V roce 2011 i během roku 2012 se podařilo připravit a dokončit řadu důležitých procesů, které přispívají k **završení transformace systému** ZRS ČR a zvyšování jeho efektivnosti. V roce 2011 byly schváleny programy spolupráce se 4 z 5 prioritních programových zemí,² což přispívá k dlouhodobému plánování a předvídatelnosti pomoci. Nová metodika projektového cyklu pro bilaterální ZRS specifikuje standardní procesy a role jednotlivých aktérů zapojených do bilaterální ZRS. Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání poskytuje rámec pro systematické pojetí výchovy ke globální odpovědnosti. V první polovině 2012 vláda rozhodla ukončit dočasné výjimky z transformace ZRS v gesci jiných resortů, čímž bude naplněno skutečné sjednocení odpovědnosti, pravomocí a rozpočtu pro ZRS

1 Zák. č. 151/2010 Sb. Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, Hlava 1, Par. 2, odst. a).

2 Tj. s Bosnou a Hercegovinou, Etiopií, Moldavskem a Mongolskem. Příprava programu spolupráce s Afghánistánem byla z důvodu nepříznivé bezpečnostní situace v zemi prodloužena do roku 2012.

ČR do gesce Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV). Byla přijata Strategie poskytování vládních stipendií a dokončuje se Strategie mnohostranné ZRS ČR. V oblasti koherence politik pro rozvoj (PCD) byla sice založena pracovní skupina Rady pro ZRS a oblast zemědělství určena jako pilotní téma, ale koherence se dosud nestala jedním ze zohledňovaných principů k vytváření a naplňování politik ČR.

Ministerstvu zahraničních věcí a České rozvojové agentuře se také daří zlepšovat **transparentnost** a přístup k informacím o ZRS ČR. V oblasti statistického výkaznictví ZRS ČR došlo k přechodu na jednotné sektorové členění v souladu s metodikou OECD/DAC (Výboru pro rozvojovou spolupráci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), což přispívá k lepšímu srovnání a průhlednosti zveřejňovaných statistik. Rovněž jsou veřejně přístupné zprávy z uskutečněných evaluací bilaterálních projektů.

Objem ZRS v roce 2011 vzhledem k navýšení složky multilaterální ZRS mírně vzrostl (o necelá 2 %) na 4,43 mld. Kč, což lze v období ekonomické krize a ve srovnání s dalšími zeměmi Evropské unie považovat za pozitivní výsledek. Poměr objemu prostředků ZRS na hrubém národním důchodu (HND) však poklesl z 0,13 % v roce 2010 na 0,12 %. Je proto zřejmé, že se ČR nepodaří naplnit závazek v rámci EU (podíl ZRS 0,33 % na HND do roku 2015).

Multilaterální ZRS ČR tvořila v roce 2011 3,066 mld. Kč. Z 82 % ji tvoří proporcionální procentní podíl povinných příspěvků do společného rozpočtu EU a od roku 2011 také příspěvek do Evropského rozvojového fondu (EDF). Další část tvoří příspěvky do agentur Organizace spojených národů (OSN) a dalších mezinárodních organizací.

Podíl multilaterální spolupráce vůči bilaterální spolupráci se oproti roku 2010 zvýšil (69 % celkové ZRS vůči 31 %). Bilaterální ZRS ČR má dle plánu na rok 2013 a střednědobého výhledu do roku 2015 zůstat na stejné úrovni. Proto lze očekávat, že trend růstu podílu multilaterální ZRS bude i v následujících letech pokračovat. FoRS se přiklání k tomu, aby se naopak navyšoval podíl bilaterální ZRS. V rámci bilaterální spolupráce lze snáze ovlivnit zaměření a dopad vynaložených prostředků, přispět k budování dobrého jména ČR a posilovat povědomí veřejnosti.

Objem prostředků na **bilaterální spolupráci** se v roce 2011 snížil o 154 mil. Kč oproti roku 2010 na necelých 1360 mil. Kč. Ke snížení došlo ve většině modalit bilaterální spolupráce včetně prostředků na rozvojové projekty, a to jak na bilaterální projekty v partnerských zemích, tak na projekty na podporu kapacit NNO v ČR. Pozitivně lze hodnotit nárůst prostředků na projekty v oblasti rozvojového vzdělávání a osvěty, což přispívá k růstu povědomí veřejnosti o globální zodpovědnosti, a na projekty tzv. trojstranné spolupráce podporující zapojení českých NNO a dalších subjektů do větších mezinárodních projektů financovaných jinými dárci, především Evropskou komisí (EK). Navýšen byl také objem prostředků malých lokálních projektů spadajících pod zastupitelské úřady (ZÚ). V porovnání s Plánem ZRS na rok 2011 bylo sice celkem vyčerpáno 90 % plánované částky na bilaterální ZRS ČR, ale velká část prostředků nebyla vyčerpána na projekty v gesci Ministerstva financí ČR (MF) a Ministerstva vnitra ČR (MV). Nezávislé vyhodnocení dočasných výjimek z transformace doporučilo přesunout tyto projekty do gesce MZV a upravit jejich rozpočet podle reálného čerpání v předcházejících letech.

Pro **hodnocení kvality ZRS** Evropská konfederace CONCORD v roce 2012 poprvé zavádí metodiku tzv. skutečné pomoci. Jsou do ní zahrnuty zejména prostředky, které představují přesun zdrojů do rozvojových zemí a jsou určeny na rozvojové aktivity pro snižování chu-

doby a podporu nejzranitelnějších skupin obyvatelstva v rozvojových zemích. Od oficiálních statistik se tedy odečítají náklady na uprchlíky, část nákladů na vládní stipendia a na tzv. vázanou pomoc (tied aid), oddlužení a úroky z půjček. Podíl tzv. skutečné pomoci ČR za rok 2011 činil 93 % celkové ZRS ČR a ČR se tak ocitá mezi členskými státy EU s největším podílem tzv. skutečné pomoci. Ač se objem odečítaných položek české ZRS (především náklady na uprchlíky a na stipendia) oproti roku 2010 snížil, jejich podíl na celkové ZRS zůstal téměř zachován (7 % oproti 8 %). Dárcovské země, včetně ČR, by se měly podle nevládních organizací snažit tyto položky do svých statistik ZRS nezahrnovat.

Z pohledu **teritoriálního zaměření** se objem prostředků určených na bilaterální rozvojové projekty v zahraničí v roce 2011 oproti předchozímu roku více soustředil do prioritních zemí české ZRS (92 % v roce 2011 vs. 83 % v roce 2010) včetně tzv. phase-out zemí. To je pozitivní trend směrem k vyšší koncentraci a efektivnosti ZRS. Na seznamu 15 největších příjemců v roce 2011 se nacházejí téměř všechny prioritní země české ZRS – všech 5 programových, 4 projektové a 3 tzv. phase-out země – a dále 3 prioritní země transformační spolupráce zaměřené na podporu lidských práv a demokracie. Nejvíce prostředků (15 %) opět plynulo do Afghánistánu. U většiny největších příjemců došlo k nárůstu prostředků na rozvojové projekty, což je z pohledu tzv. skutečné pomoci pozitivní změna.

V roce 2011 **největší objem prostředků** bilaterální ZRS plynul **do skupiny zemí s nižším středním příjmem** podle klasifikace OECD/DAC (zejména Mongolsko, Moldavsko, Gruzie). Skupina nejméně rozvinutých zemí světa, do které v rámci ZRS ČR spadá Afghánistán, Etiopie, Kambodža, Angola aj. a která by měla nejvíce těžit z rozvojové spolupráce, se co do objemu prostředků dostává až na druhé místo. U obou těchto skupin zemí objem bilaterální ZRS ČR poklesl.

Přístup MZV a ČRA k systému statistického vykazování podle metodiky OECD/DAC v roce 2011 přispívá k lepšímu srovnání **sektorového zaměření** bilaterální ZRS ČR s ostatními dárcovskými zeměmi a vzájemné koordinaci. Nejvíce prostředků bilaterální ZRS ČR bylo vynaloženo na sektor posilování státní správy a občanské společnosti, což odpovídá prioritám dle Koncepce ZRS ČR. Na druhém místě byl sektor na pomoc uprchlíkům v ČR, jedné z položek, která nepředstavuje přímý transfer prostředků pro podporu rozvojových zemí. Prostředky do prioritního sektoru vzdělávání poklesly pouze z části snížením nákladů na stipendisty rozvojových zemí. Výrazný nárůst zaznamenal neprioritní sektor cestovního ruchu (více než šestinásobný) a blíže nespecifikovaná multisektorová pomoc (čtyřnásobný).

V případě programových zemí s přijatými programy spolupráce (Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko) byla většina prostředků skutečně vynaložena na prioritní sektory uvedené v těchto programech. V dalších letech se předpokládá soustředění prostředků ZRS ČR v programových zemích ještě více do prioritních sektorů. Nicméně i přes tyto pozitivní trendy se ČR nedaří snížit počet sektorů tak, jak doporučují dohody přijaté na úrovni EU.

ČR je vázána **mezinárodními klimatickými závazky** v rámci programu Fast Start Finance (FSF) na opatření vedoucí ke snižování emisí skleníkových plynů, přizpůsobení se dopadům změny klimatu, budování místních kapacit a přenos technologií v rozvojových zemích v období 2010–2012. FoRS zdůrazňuje, že finance spojené s FSF by měly být považovány jako kompenzace ze strany rozvinutých zemí za náklady spojené s negativními dopady klimatické změny, a tedy dodatečnými zdroji nad rámec závazků ZRS. Financování projektů v rozvojových zemích spojených s klimatickou změnou by proto mělo být statisticky vykazováno mimo rozpočet ZRS ČR.

Z realizátorů ZRS implementoval největší podíl prostředků na bilaterální rozvojové projekty soukromý sektor (37 %) a o něco nižší podíl nevládní neziskové organizace (34 %). Naproti tomu nevládní neziskové organizace (NNO) implementovaly třikrát více projektů než soukromý sektor, což lze vysvětlit rozdílným charakterem projektů (sociální rozvoj, vzdělávání, posilování místních komunit, zdravotnictví u NNO oproti investičním projektům zaměřeným na životní prostředí, ekonomický rozvoj, zemědělství a energetiku u firem), a tedy i cenou. Je nutné rozlišovat i podstatu financování projektů v rámci bilaterální ZRS ČR. NNO a další oprávněné subjekty většinou předkládají projektové návrhy v rámci dotačních výběrových řízení a musí zajistit spolufinancování z jiných zdrojů. U výběrových řízení na dodávky dle zákona o veřejných zakázkách, do kterých se většinou hlásí firmy, je naopak plná cena hrazena zadavatelem (Česká rozvojová agentura, ČRA).

Řada českých subjektů (především NNO a firem) se kromě realizace projektů z rozpočtu ZRS ČR také snaží uspět v tvrdé soutěži se zájemci ze zemí EU i mimo ni o prostředky z různých finančních nástrojů EU pro vnější pomoc. V této souvislosti je klíčová podpora pro zajištění spolufinancování projektů, které získaly granty od Evropské komise nebo jiných donorů (agentury OSN, bilaterální donoři, soukromé zdroje apod.). Tyto projekty přinášejí výrazný multiplikační efekt vynaložených prostředků a možnost realizovat velké projekty za účasti českých subjektů. MZV a ČRA pro tento účel zavedly již v roce 2006 program „podpora trojstranných projektů českých subjektů“. Oproti roku 2010 objem prostředků v rámci programu trojstranné spolupráce narostl o 42 %, což je velmi pozitivní trend.

V roce 2011 MZV zadalo **evaluace** 12 dvoustranných projektů s cílem zajistit nestranný náhled na relevanci, efektivnost a dopady a udržitelnost rozvojových projektů. Evaluace mají poskytnout data pro ovlivnění zaměření rozvojových intervencí ZRS ČR v budoucnosti. Evaluační činnost byla řízena z Regionální

ho centra Rozvojového programu Organizace spojených národů (UNDP) v Bratislavě v úzké součinnosti s MZV, pod něž nově spadá od roku 2012. Proces výběru a realizace evaluací lze hodnotit jako transparentní. MZV a ČRA se také zavázaly k využití výsledků evaluací ve strategickém plánování spolupráce s jednotlivými partnerskými zeměmi a posílení skutečného dopadu českých bilaterálních rozvojových projektů a jejich udržitelnosti.³ Realizované evaluace ukázaly, že evaluované projekty se zdají být velmi relevantní z hlediska cílů české ZRS, národních strategií v partnerských zemích či situace, která měla být zlepšena. Většina plánovaných cílů projektů byla dosažena a projekty byly do jisté míry hodnoceny jako efektivní. Z dlouhodobého hlediska ale nebyly hodnoceny jako příliš udržitelné. Prostor pro další zlepšování provádění evaluací je – např. metodologicky posílit evaluace, zvýšit počet evaluovaných projektů, zajistit dobré plánování, zohlednit různé faktory pro určení ceny evaluace, ale také lépe hodnotit, do jaké míry projekty naplňují hlavní cíl ZRS ČR, tedy snižování chudoby.

.....
³ MZV: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci realizované v roce 2011.

Doporučení za FoRS

Směrem k Ministerstvu financí, Vládě ČR, Zahraničnímu výboru Poslanecké sněmovny a Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu ČR:

- Zajistit stabilní a předvídatelné financování zahraniční rozvojové spolupráce ČR. S obnovením hospodářského růstu stanovit plán pro dodatečné naplňování mezinárodních finančních závazků stanovených do roku 2015.

Směrem k Radě pro ZRS a Ministerstvu zahraničních věcí:

- Pravidelně hodnotit doporučení z uskutečněných evaluací, určit kroky k jejich implementaci v dalších fázích projektového cyklu a sledovat jejich naplňování. Ve střednědobé perspektivě vytvářet (meta)studie souhrnného hodnocení dílčích úspěchů i neúspěchů.
- Pro zvýšení koherence politik pro rozvoj pravidelně hodnotit dosavadní úspěchy, pokračovat v identifikaci klíčových problémů, zlepšování mechanismů koordinace s ostatními resorty i uvnitř MZV a zejména zapojení dalších aktérů české ZRS. V následujícím roce iniciovat diskusi o vlastním či externím mechanismu (soustavě indikátorů apod.) hodnocení vlivu českých politik na udržitelný rozvoj chudých zemí.
- Zpracovávat a zveřejňovat poziční dokumenty MZV (či Rady pro ZRS) k průřezovým tématům dle Koncepce ZRS ČR (tj. řádná / demokratická/ správa věcí veřejných; šetrnost k životnímu prostředí a klimatu; dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv příjemců projektů, včetně rovnosti mužů a žen – genderová problematika).

- Pokračovat v posilování koordinace a výměny informací s ostatními dárci (EU, Visegrádská čtyřka a další) a reflektovat získané zkušenosti a informace v rámci ZRS ČR.

- Dokončit proces přistoupení České republiky ke standardům Mezinárodní iniciativy pro transparentnost pomoci (IATI – International Aid Transparency Initiative) a dokončit zavádění mechanismů pro zlepšování transparentnosti ZRS jak na úrovni bilaterálních projektů administrovaných ČRA, tak i ze strany ZÚ a projektů v gesci MZV a dalších resortů.

Směrem k České rozvojové agentuře:

- Zlepšit zveřejňování indikativních přehledů vyhlášených výběrových řízení na dotace na následující rok a u zadávání veřejných zakázek plně využívat nástroje tzv. předběžného oznámení o veřejné zakázce.
- Zveřejňovat dokumenty, ze kterých vychází zadávání veřejných zakázek.
- Zlepšovat zveřejňování informací o projektech na webových stránkách – v češtině i angličtině (například vyvěšovat základní projektovou logiku všech projektů, včetně těch, ze kterých vycházejí veřejné zakázky; u ukončených projektů pak dosažené výstupy a výsledky). Zajistit přístup partnerských zemí ke všem relevantním dokumentům týkajících se jednotlivých fází projektového cyklu v angličtině.

Úvod

Dostává se Vám do rukou další neformální hodnotící zpráva o české zahraniční rozvojové spolupráci – tzv. česká aidwatch, kterou FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci – pravidelně vydává již od roku 2008.

Rozvojová spolupráce nadále zůstává hlavním nástrojem pro boj proti chudobě ve světě, pomoc ohroženým skupinám obyvatelstva očitajícím se v humanitárních i vleklých krizích. Pomáhá řešit chudobu, hlad i konflikty, ale též problémy zásobování s vodou, nakládání s odpady, zajištění vzdělávání pro všechny, snižování úmrtnosti dětí a matek, buduje infrastrukturu, ale i občanskou společnost a podporuje demokracii a dobrou správu věcí veřejných. Zahraniční rozvojová spolupráce ČR (ZRS ČR) má být výrazem nejen morální zodpovědnosti za globální problémy, jejíž část na sebe ČR přijala, ale i zájmu české společnosti na budování světa, ve kterém bude zajištěn důstojný a udržitelný život pro všechny. Již v zákoně o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci si Česká republika stanovila cíl „příspěk k odstraňování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje, včetně plnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích“.⁴ Česká republika je sice malým dárce, ale v rozvojové spolupráci poskytuje přidanou hodnotu a měla by jako svědomitý dárce vystupovat. Proto se nevládní neziskové organizace ve FoRS dlouhodobě snaží sledovat a zapojovat se do utváření systému ZRS ČR a naplňování jejího smyslu a cílů. V této souvislosti FoRS pozitivně hodnotí pokroky, které Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) učinilo za uplynulé roky směrem k zprůhlednění a zefektivnění systému ZRS ČR.

Letošní zpráva se soustřeďuje na hodnocení ZRS ČR v roce 2011, stručně shrnuje zásadní změny systému směrem k dokončení jeho transformace a přijetí dalších koncepčních dokumentů; analyzuje objem, teritoriální i sektorové zaměření i soulad s mezinárodními závazky a prioritami v programových dokumentech ZRS ČR. Oproti minulým rokům je ve zprávě představena tzv. skutečná pomoc, která zahrnuje zejména prostředky, které představují přesun zdrojů do rozvojových zemí a jsou určeny na rozvojové aktivity pro snižování chudoby a podporu nejzranitelnějších skupin obyvatelstva v rozvojových zemích. Metodika jejího výpočtu se opírá o zprávu Evropské konfederace CONCORD AidWatch vydanou v roce 2012. Na závěr se zpráva zabývá tématem evaluací bilaterálních projektů české ZRS ČR jakožto nezbytného nástroje ke zvýšení účinnosti vynaložených prostředků.

Zpráva je založena na zpracování oficiálních dat a na analýze oficiálních dokumentů a dalších zdrojů a publikací. Rovněž poskytuje srovnání s rokem 2010 a tam, kde to bylo možné, i s Plánem ZRS na rok 2011 vycházejícím z Usnesení vlády č. 440/2010 a pokrývajícím zhruba 60 % prostředků na bilaterální ZRS. Analýza byla podpořena informacemi získanými z rozhovorů s vybranými zástupci vládních a nevládních institucí a organizací, především Odboru rozvojové spolupráce a humanitární pomoci (ORS) Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV), České rozvojové agentury (ČRA) a členských organizací FoRS působících jak přímo v cílových zemích, tak v oblasti výzkumu.

Zpráva sice nemůže nabídnout úplné a detailní analýzy a pohled na všechny aspekty ZRS ČR. Nicméně se snaží pokračovat v poskytování podnětů k diskusi s ostatními státními i nestátními subjekty zapojenými do ZRS ČR tak, aby docházelo ke zvyšování efektivnosti a skutečně pozitivních dopadů české ZRS, kterou se Česká republika snaží podílet na řešení globálních problémů.

4 Zák. č. 151/2010 Sb. Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, Hlava 1, Par. 2, odst. a).

1. Změny fungování systému ZRS ČR

V roce 2011 a v první polovině 2012 byly učiněny další potřebné kroky k dokončení transformace systému české ZRS na institucionální úrovni i na úrovni programování.

Na institucionální úrovni aktuálně došlo k jedné podstatné změně – **sjednocení rozpočtu ZRS ČR pod MZV**. Oproti plánu transformace trvaly v roce 2011 i 2012 dočasné výjimky z transformace české ZRS⁵ v gesci jiných resortů, čímž nebylo naplněno skutečné sjednocení odpovědnosti, pravomocí a rozpočtu pro ZRS do gesce MZV. Jednalo se o oblast technické spolupráce při řízení veřejných financí (Ministerstvo financí – MF), program Aid for Trade (v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu – MPO) a projekty v oblasti migrace a bezpečnosti (v gesci Ministerstva vnitra – MV). V první polovině roku 2012 MZV provedlo analýzu dokončených kroků transformace ZRS ČR dle usnesení vlády č. 1070/2007 a rovněž na základě externího vyhodnocení dočasných výjimek z transformace⁶ předložilo návrhy opatření k dokončení transformace ZRS ČR.⁷ Vláda udělení dočasných výjimek ukončila svým usnesením ze dne 13. 6. 2012.⁸ Pohled na to, jak MZV bude pokračovat v zapojení ostatních resortů do přípravy, realizace a kontroly projektů v těchto oblastech s využitím jejich zkušeností a know-how, bude předmětem zprávy v příštím roce.

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci, která zajišťuje meziresortní koordinaci a koherenci mezi cíli a prioritami ZRS ČR a ostatními

.....

⁵ Dle UV č. 1070/2007 mělo MZV od roku 2011 spravovat všechny projekty kromě trvalých výjimek – tj. programu vládních rozvojových stipendií v gesci MŠMT a zdravotní pojištění stipendistů v gesci MZd.

⁶ Hodnocení na základě zadání MZV provedl tým pod vedením Metropolitní univerzity Praha. Odkaz na evaluační zprávu je v seznamu zdrojů.

⁷ Zápis z 22. Zasedání Rady pro ZRS (12. duben 2012).

⁸ Viz UV č. 413 ze dne 13. června 2012.

nástroji vládní politiky,⁹ měla na svých pěti zasedáních během roku 2011 projednávání přípravy či dokončení všech koncepčních materiálů, stanovisek ČR v oblasti rozvojové spolupráce, agendy mezinárodních zasedání apod. Rada je skutečně zásadním fórem pro zapojení všech hlavních státních a nestátních aktérů do ZRS ČR. Zasedání ale málokdy probíhají na úrovni náměstků, což snižuje předpokládanou roli Rady jako meziresortního konzultačního orgánu na co nejvyšší úrovni.¹⁰

V únoru 2011 byla na MZV vytvořena pracovní skupina „**Task Force**“ k **finančním nástrojům vnější spolupráce EU**, složená ze zástupců MZV, MF a MPO, která se schází na pracovní úrovni a pokrývá vybrané vnější nástroje EU a programy EU a zabývá se dalšími průřezovými tématy. Na pracovní úrovni pořádá Task Force k vybraným tématům konzultace se zástupci platformy NNO a podnikatelských svazů působících v ZRS ČR i dalších vnějších vztazích. Zajiště lze pozitivně hodnotit snahu MZV podporovat zapojení českých subjektů do finančních instrumentů EU, na druhou stranu zavedeným konzultačním mechanismem pro strategické dokumenty a rozhodnutí v oblasti ZRS ČR na úrovni meziresortního orgánu a se zapojením nestátních partnerů (tj. NNO, podnikatelů a územně samosprávních celků) je a nadále by v prvé řadě měla být Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci.

Oblast **koherence politik pro rozvoj** (PCD) během roku 2011 byla sice předmětem jednání na úrovni Rady pro ZRS a bylo učiněno několik dalších kroků k jejímu sledování jako principu vytváření politik ČR. Think-tank Glopolis na

.....

⁹ Viz Statut Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci (příloha UV č. 1439/2007 ze dne 19. 12. 2007), schváleným vládou.

¹⁰ Viz FoRS: Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2010. Stínová zpráva nevládních neziskových organizací sdružených ve FoRS – Českém fóru pro rozvojovou spolupráci. 2011.

počátku roku 2011 v Radě pro ZRS představil praktické kroky ČR směřující k PCD.¹¹ Jako pilotní téma PCD bylo zvoleno zemědělství. MZV také vyhlásilo vznik nové pracovní skupiny Rady, která se tomuto tématu měla věnovat a v roce 2012 se zaměřit na aspekty zemědělské politiky relevantní z hlediska rozvoje a koherence, rozhodovacích procesů při tvorbě této politiky a klíčových aktérů (v rámci státní správy i mimo ni).¹² Ministerstvo zemědělství však navrhlo zahájit činnost této skupiny až po vyjasnění rámcové pozice ČR k očekávané reformě Společné zemědělské politiky (SZP/CAP) EU koncem roku 2011.¹³ Dle FoRS ale tato pozice postrádá rozměr PCD, např. při otevírání trhů se zemědělskými produkty v rozvojových zemích.¹⁴ Nadále se totiž ukazuje, že postupující liberalizace zemědělského obchodu přináší prospěch především velkým exportérům z rozvinutých i rychle se rozvíjejících ekonomik a na obyvatele nejchudších zemí má často velmi negativní dopady. To se projevuje především útlumem či zánikem lokální produkce potravin, která není schopná konkurovat (kvůli exportním dotacím EU či USA) levnému dovozu potravin. Zajištění potravinové bezpečnosti zároveň patří mezi hlavní rozvojové cíle Evropské unie, což dokladuje, jak je důležité koncept PCD při tvorbě a revizi jednotlivých politik zohledňovat.

V oblasti koncepčních materiálů bylo v roce 2011 **připraveno či přijato několik důležitých dokumentů**, které přispívají k vyšší efektivitě, plánování a předvídatelnosti ZRS ČR. V prvé řadě je třeba pozitivně hodnotit snahu Odboru rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV (ORS) o zapojení všech aktérů ZRS ČR (státních i nestátních) do přípravy těchto materiálů a zohlednění relevantních připomínek do jejich finální podoby.

11 Policy Coherence for Development (PCD) neboli zahrnování rozvojových aspektů při tvorbě dalších politik, které mají dopady na rozvojové země.

12 Zápis z 19. zasedání Rady pro ZRS (22. září 2011), GaRP Magazin, 22. číslo, Glopolis.

13 Zápis z 20. zasedání Rady pro ZRS (22. listopadu 2011).

14 Zápis z 21. zasedání Rady pro ZRS (9. února 2012).

V roce 2011 byla zahájena a na začátku roku 2012 dokončena a usnesením vlády schválena **Strategie poskytování vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí na období 2013–2018**.¹⁵ Zajisté se jedná o velmi potřebný dokument pro zajištění vyšší efektivity poskytování stipendií a může přispět k další koncentraci ZRS ČR.

MZV také začalo připravovat **Strategii mnohostranné ZRS ČR na období 2012–2017**, která má být dokončena a přijata v druhé polovině roku 2012.

V roce 2011 byla na úrovni kolegia ministra také přijata **Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání** (GRV) na období 2011–2015, která sleduje dva hlavní záměry – v analytické části vymezit a definovat cíle, témata a principy globálního rozvojového vzdělávání a v části strategické nastínit opatření na nejbližší pětileté období. V českém i v evropském měřítku se jedná o významný a ambiciózní dokument, který dává rámec pro systematické pojetí výchovy ke globální odpovědnosti. Tato strategie je považována za úspěšný příklad spolupráce různých zainteresovaných stran, které v ČR v oblasti GRV působí a na jejím vzniku se podílely.¹⁶ Na jejich zapojení a podpoře také záleží, jak bude strategie implementována.

Práce na **strategii pro prioritní sektory**, plánované již na rok 2008, však zatím nebyla zahájena. MZV v aktuální analýze transformace ZRS soudí, že pro tvorbu takového dokumentu je počet prioritních sektorů stále příliš vysoký.¹⁷ Snížení počtu sektorů a následné vyhodnocení působení v nich tedy zůstávají na agendě pro další období.

15 Viz UV č. 301 ze dne 25. dubna 2012.

16 Vznik pracovní skupiny pro její přípravu inicioval a dále ji vedl Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV, jejími členy byly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Národní ústav odborného vzdělávání, zástupci škol, nevládních neziskových organizací a další odborníci.

17 Analýza transformace systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR dle usnesení vlády č. 1070/2007, podkladový materiál pro 22. zasedání Rady pro ZRS, 12. 4. 2012.

ČR také usilovala o další **využití své transformační zkušenosti** – ať už na bilaterální úrovni (především aktivity odboru LPTP MZV v Egyptě¹⁸), či v rámci EU (např. prosazování aktivnější podpory transformační spolupráce EU, včetně zavádění efektivnějších a samostatných programových nástrojů¹⁹). V roce 2011 byl také vytvořen Přehled transformačních zkušeností ČR, obsahující ty oblasti, ve kterých by ČR mohla poskytnout expertizu, i ty, o které by měly zájem vybrané partnerské země.²⁰ Tento dokument je pravidelně využíván při komunikaci s partnerskými zeměmi.

V roce 2011 byly zpracovány **programy spolupráce se čtyřmi z pěti programových zemí** – Bosnou a Hercegovinou, Etiopií, Moldavskem a Mongolskem.²¹ Příprava programu spolupráce s Afghánistánem byla z důvodu nepříznivé bezpečnostní situace v zemi prodloužena a proces by měl být dokončen až v průběhu roku 2012.²²

Dále byla v roce 2011 schválena nová metodika projektového cyklu pro bilaterální spolupráci, která specifikuje standardní procesy a role jednotlivých aktérů zapojených do bilaterální ZRS ČR.²³ Kromě jiného je v nové metodice třeba kladně hodnotit např. uvedení hodnoticích kritérií pro náměty projektů v partnerských zemích, mezi kterými je na prvním místě právě relevance a soulad s prioritami partnerské země.

Pro hodnocení transparentnosti systému ZRS ČR je třeba pozitivně hodnotit několik skutečností. V roce 2011 MZV a ČRA přešly na jednot-

.....

¹⁸ Zápis ze 17. zasedání Rady pro ZRS (20. duben 2011).

¹⁹ Agenda pro českou zahraniční politiku 2012, Asociace pro mezinárodní otázky.

²⁰ Zápis z 19. zasedání Rady pro ZRS (22. září 2011), Záznam z 18. zasedání Rady (28. červen 2011).

²¹ Programy dostupné na webových stránkách MZV.

²² Zápis z 20. zasedání Rady pro ZRS (22. listopad 2011), Zápis z 21. zasedání Rady pro ZRS (9. únor 2012).

²³ Metodika byla schválena kolegiem ministra 3. března 2011.

né sektorové členění v souladu s metodikou OECD/DAC. V Informaci o ZRS ČR v roce 2011 byl nově použit formát OECD/DAC, tzv. Creditor Reporting System (CRS)++, který umožňuje detailní poskytování dat již od úrovně jednotlivých aktivit. Tím se do vysoké míry zvyšuje transparentnost české ZRS a přehlednost zveřejněných statistik. ČR tak má dobré předpoklady završit své přistoupení k Mezinárodní iniciativě pro transparentnost pomoci (IATI – International Aid Transparency Initiative). Ve srovnání transparentnosti ČR na úrovni programové a projektové s dalšími zeměmi EU lze konstatovat, že míra transparentnosti ZRS ČR se spíše zlepšuje. V rámci zprávy AidWatch platformy CONCORD uvedené v roce 2011 byla ČR vyhodnocena v oblasti transparentnosti na šestém místě ze všech členských států EU vč. Evropské komise jako samostatného dárce. Toto umístění zůstává stejné i v letošním roce, přičemž se zvýšilo hodnocení ČR ohledně množství zveřejňovaných informací (54 % v roce 2012 oproti 36 % v roce 2011).²⁴ Česká rozvojová agentura zveřejňuje na svých webových stránkách programy spolupráce s partnerskými zeměmi v českém i anglickém jazyce; poskytuje i přehled jednotlivých realizovaných projektů včetně jejich rozpočtu a krátkého popisu. Na druhé straně by bylo vhodné uvádět zde i Memoranda o porozumění s jednotlivými zeměmi. Bylo by vhodné zajistit přístup partnerských zemí ke všem relevantním dokumentům v jednotlivých fázích projektového cyklu v angličtině. Na projektové úrovni by se dala ještě zlepšovat míra uváděných informací o projektech, nejlépe ve formě projektové dokumentace nebo alespoň jejich logického rámce, či v případě ukončených projektů například informace o sledování indikátorů minimálně na úrovni cíle projektu.

.....

²⁴ Srovnání 58 dárcovských zemí a mezinárodních institucí z hlediska transparentnosti jejich systému poprvé v roce 2011 představila britská organizace Publish What You Fund v tzv. Pilotním indexu transparentnosti pomoci – Pilot Aid Transparency Index.

2. Objem a formy využití prostředků ZRS ČR v roce 2011

V roce 2011 poskytla ČR na ZRS ČR celkem 4,43 mld. Kč, o 84,4 mil. Kč více než v roce předchozím.²⁵ Poměr objemu prostředků ZRS na hrubém národním důchodu (HND) v roce 2011 oproti předchozímu roku poklesl z 0,13 % na 0,12 % HND. Již řadu let je jasné, že se ČR nepodaří naplnit své mezinárodní závazky podílu vynaložených prostředků na ZRS na HND ve výši 0,33 % do roku 2015.²⁶ Evropská konfederace CONCORD vypočetla, že pro splnění mezinárodních závazků by ČR musela navýšit prostředky na ZRS ČR o celkem 349 mil. EUR, tj. zhruba 8,4 mld. Kč.²⁷ K takovému navyšování ale chybí zejména politická vůle a nenahrává mu ani ekonomická situace, kapacitní a další podmínky. Částečně se zde projevuje i skutečnost, že si Česká republika již dříve neurčila plán, jak závazky naplňovat a v jakých modalitách ZRS ČR.

Graf 1 ukazuje vývoj objemu ZRS ČR i jejího podílu na HND od roku 2004, tabulka č. 1 pak srovnání postavení ČR v rámci zemí EU-12 (tj. zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 a 2007).

Tabulka č. 1: ZRS v zemích EU-12 v roce 2011

Země	Objem ZRS v roce 2011 (mil. EUR)	Podíl na HND
Malta	15	0,26 %
Kypr	28	0,16 %
Litva	38	0,13 %
Slovensko	45	0,13 %
ČR	175	0,12 %
Estonsko	18	0,12 %
Maďarsko	101	0,11 %
Bulharsko	35	0,09 %
Rumunsko	118	0,09 %
Slovensko	62	0,09 %
Polsko	300	0,08 %
Lotyšsko	14	0,07 %
Celkem	957	0,11 %

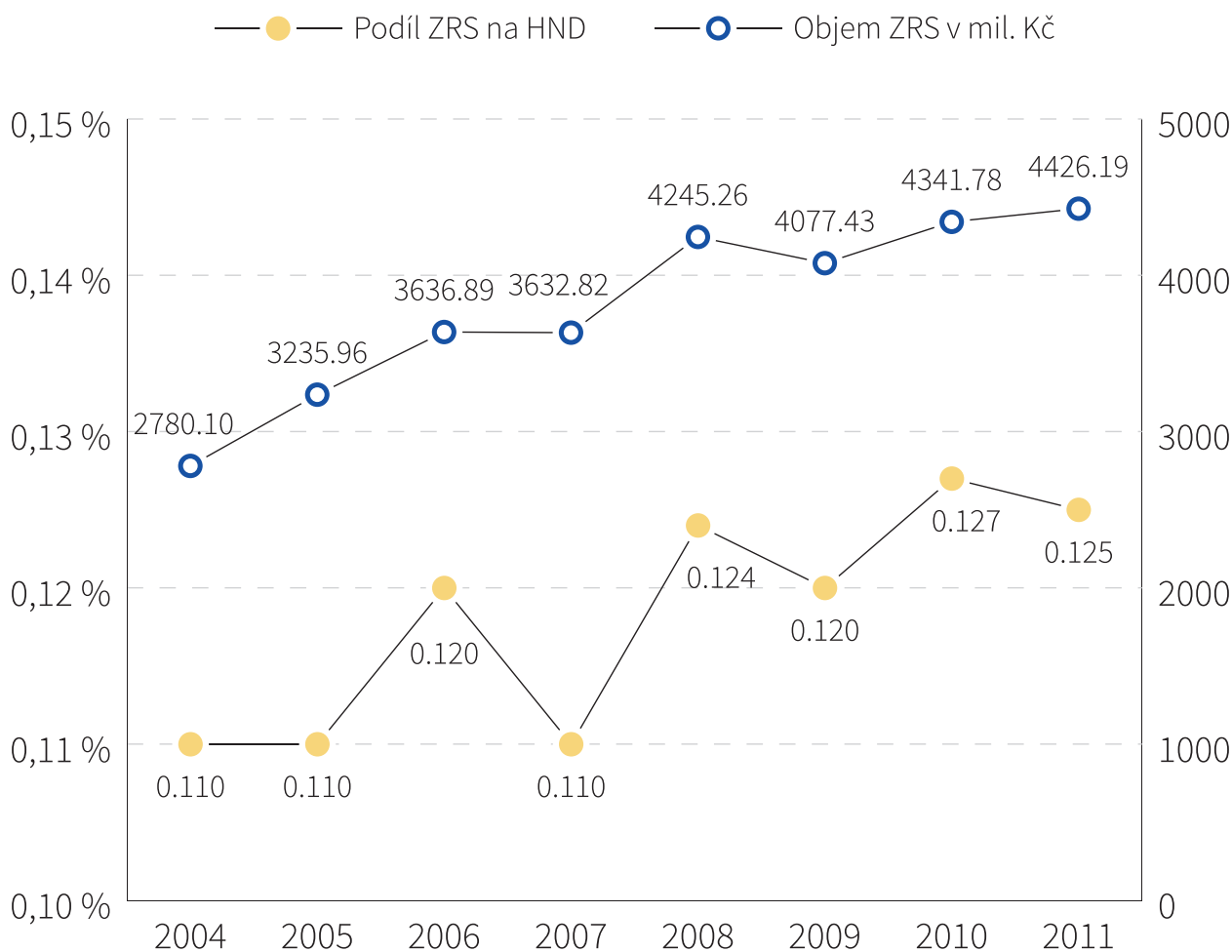
Zdroj: EU: Publication of preliminary data on Official Development Assistance, 2011. Údaje týkající se ČR byly pozměněny na základě dodatečných úprav objemu ZRS ČR v srpnu 2012 a pro výpočet absolutní částky v EUR byl použit kurz dle Inforeuro (srpen 2012).

²⁵ V červenci 2012 MZV upravilo konečné statistiky o ZRS ČR pro OECD/DAC za rok 2011. Důvodem byla oprava výše započitatelného příspěvku do EU ze strany Evropské komise, ale i některých modalit bilaterální spolupráce. Celkový objem ZRS ČR se podle nového údaje snížil o cca 15,6 mil. Kč. S tím související změny v jednotlivých modalitách ZRS ČR však nemohly být již v rámci zpracování této zprávy (zejména statistických tabulek) plně zohledněny.

²⁶ ZRS ČR by se měla řídit primárně závazkem přijatým na úrovni OSN – tj. dosáhnout objemu ZRS na úrovni 0,7 % HND a v rámci toho 0,2 % HND pro nejméně rozvinuté země (LDCs). Podle Závěrů Rady EU z roku 2005 má ČR jako „nový“ členský stát usilovat o dosažení úrovně ZRS 0,17 % HND v roce 2010 a 0,33 % HND v roce 2015.

²⁷ Propočít byl uveden v Aidwatch 2012. Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012. K převodu na Kč použit průměrný kurz za rok 2011 dle České národní banky.

Graf č. 1: Objem ZRS ČR a její podíl na HND (2004–2011)



Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2011; ČR pomáhá (Statistická příloha: ZRS ČR 2004–2008), MZV ČR 2009; ČR pomáhá (ZRS ČR v roce 2010), MZV ČR 2011.

Pozn. Částky jsou uvedené v běžných cenách.

Při srovnávání objemu ZRS ČR se všemi členskými státy EU lze výsledek vnímat ve dvou rovinách. Na jedné straně se ČR stále nedaří plnit společný závazek ohledně podílu objemu prostředků na HND, a řadí se tím až na 19. místo mezi státy EU (průměrný podíl ZRS členských států EU na HND činí 0,42 %).²⁸ Na druhou stranu lze hodnotit pozitivně fakt, že i v době rozpočtových škrtek a ekonomické krize EU si ČR zachovala mírný nárůst absolutního objemu ZRS, což není ve srovnání s dalšími zeměmi EU

zcela samozřejmé.²⁹ V roce 2011 poklesl celkový objem ZRS Evropské unie o 2 % oproti roku předchozímu, přičemž 11 členských států bylo nuceno objem své ZRS krátiť (k nejvýraznějšímu snížení došlo v Řecku – o 38 %, na Kypru o 37,5 % a ve Španělsku o 32 %).³⁰

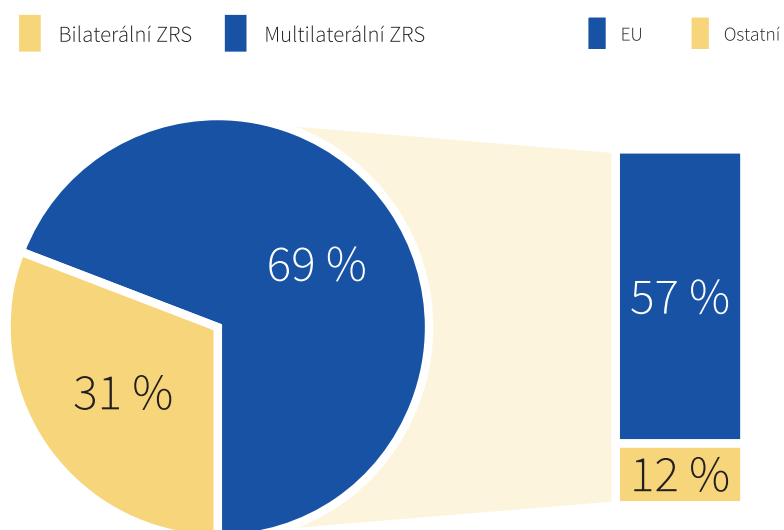
Na multilaterální ZRS ČR, tedy na prostředky směřující do programů mezinárodních institucí a organizací jako agentury OSN, Světová banka, OECD, EU, WTO a další, Česká republika v roce 2011 ČR vynaložila 3,066 mld. Kč.

²⁸ Aidwatch 2012. Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012.

²⁹ Tamtéž.

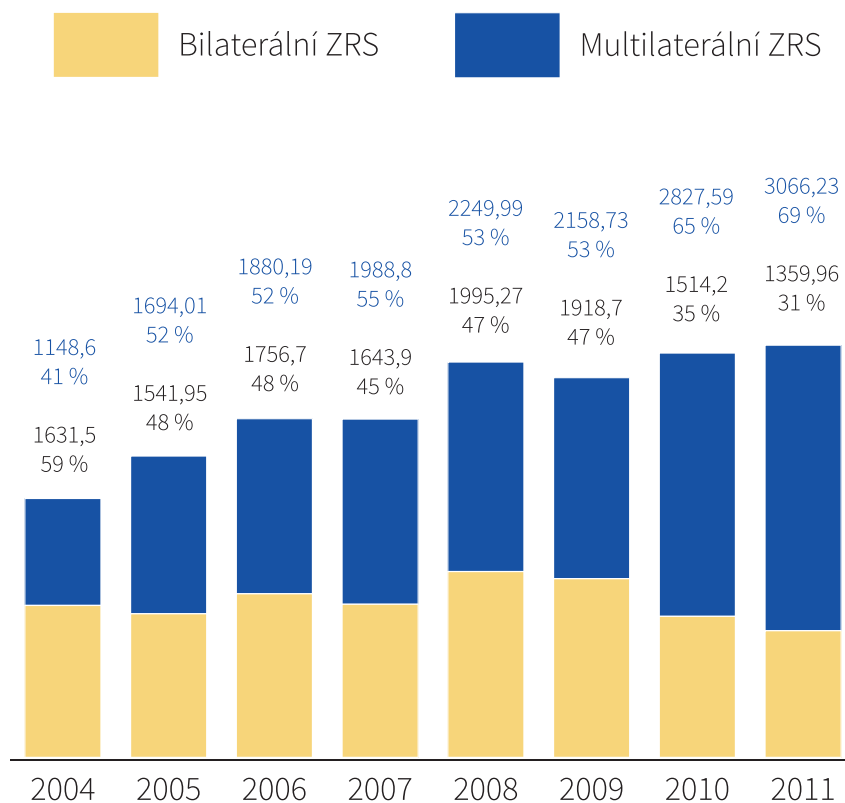
³⁰ Tamtéž.

Graf č. 2: Bilaterální vs. multilaterální ZRS v roce 2011



Zdroj: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2011, vč. přílohy Statistický dotazník OECD-DAC ČR za rok 2011.

Graf č. 3: Objem bilaterální a multilaterální spolupráce a jejich podíl na celkové ZRS ČR v letech 2004–2011 (v mld. Kč a %)



Zdroj: ČR pomáhá (Statistická příloha: ZRS ČR 2004–2008), MZV ČR 2009; ČR pomáhá (ZRS ČR v roce 2010), MZV ČR 2011.

Většinu multilaterální ZRS tvoří částka, která se jako proporcionální procentní podíl z členského příspěvku ČR do rozpočtu EU započítává jako oficiální rozvojová pomoc.³¹ Od roku 2011 ČR začala nově přispívat do Evropského rozvojového fondu (EDF). Částka činila 304 mil. Kč, což bylo téměř o polovinu méně než plánováno. EDF financuje spolupráci EU s nejhudšími státy Afriky, Karibiku a Pacifiku. EDF je postavený mimo rozpočet EU, financují ho přímo členské státy EU a vztahují se na něj zvláštní finanční pravidla.

Při porovnání poměru multilaterální a bilaterální ZRS ČR lze sledovat pokračující trend **zvyšování poměru multilaterální spolupráce** (69 % celkové ZRS³²) (viz graf č. 3).

Vzhledem k tomu, že objem prostředků bilaterální ZRS ČR danou usnesením vlády (UV) má dle schváleného Plánu na rok 2013 a střednědobého výhledu zůstat nezměněný ve výši 807 166 Kč až do roku 2015.³³ Očekává se další růst započitatelné části příspěvku ČR do rozpočtu EU i příspěvku do EDF. Z toho lze dovodit, že podíl multilaterální ZRS dále poroste na úkor bilaterální ZRS. FoRS se přiklání k tomu, aby podíl mezi bilaterální a multilaterální spoluprací byl více ve prospěch bilaterální. Na určení „vhodného“ podílu mezi bilaterální a multilaterální ZRS se lze dívat dvojí optikou. Koncentrace prostředků do multilaterálních organizací by v ideálním případě mohla vést k lepší koordinaci, harmonizaci a efektivitě rozvojových intervencí mezi dárci. Na druhou stranu i přes veškeré snahy a přijaté dokumenty směrem k harmonizaci a zlepšení koordinace je rozvojová politika Evropská unie jako samostatného dárce hodnocena jako roztržitá a nekoordinovaná.³⁴ Dárcovská země velikosti

.....

³¹ Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2011 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2013, V. Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2013.

³² Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2013 přitom odhadoval podíl 66 %.

³³ Příloha UV č. 413 ze dne 13. 6. 2012.

³⁴ Viz např. příspěvek Patryka Kugiela: „EU Added Value in Development Cooperation: Focus on Regional Integration, v Rozvoj a de-

ČR má v rámci multilaterální spolupráce omezené možnosti ovlivnit dopad a zaměření vynaložených prostředků. Bilaterální spolupráce přispívá k budování dobrého jména ČR ve společenství dárců i partnerských zemí a vytváření dobrých mezinárodních vztahů. Posiluje povědomí veřejnosti o globální zodpovědnosti a její podporu pro zapojení ČR do rozvojové spolupráce a budování kapacit českých subjektů v ZRS ČR.

Na **bilaterální spolupráci** bylo v roce 2011 vynaloženo necelých 1 360 mil. Kč, tj. o 154 mil. Kč méně než v roce předchozím. Sníženy byly prostředky na většinu modalit bilaterální spolupráce (viz tabulka č. 2). Na rozvojové projekty zahrnující projekty dvoustranné a trojstranné spolupráce, malé lokální, osvětové a na podporu kapacit NNO v ČR a EU bylo v roce 2011 vydáno 486,08 mil. Kč, tedy zhruba třetina celkové bilaterální ZRS ČR. Oproti roku 2010 je to o 15 mil. Kč méně.³⁵ Pozitivně lze hodnotit nárůst prostředků na projekty osvěty a rozvojového vzdělávání. Přispívají ke zvyšování informovanosti veřejnosti a jejího kritického porozumění vzájemné propojenosti rozvojových a rozvinutých zemí. Podporují aktivní zapojení lidí do úsilí o odstranění chudoby a prosazování spravedlnosti, lidských práv a udržitelného životního stylu na místní i globální úrovni.³⁶

V roce 2011 byl navýšen objem prostředků (o čtvrtinu) malých lokálních projektů spadajících pod zastupitelské úřady (ZÚ). Na jednu stranu výrazný nárůst (o polovinu) jejich počtu, a tedy i požadavku na jejich administraci, a skutečnost, že jsou realizované i v neprioritních zemích české ZRS, nepřispívá k efektivnější ZRS ČR. Na druhou stranu však tyto projekty byly interním auditem na jaře 2011 označeny za efektivní.³⁷

.....

mokracia, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Nadácia Pontis, 2012, Bratislava, s. 145.

³⁵ Informace o ZRS ČR v roce 2011 (tab. č. 8, str. 35), Informace o ZRS ČR v roce 2010 (graf na str. 38).

³⁶ Discussion Paper for the Structured Dialogue, Towards New Instruments for CSOs, March 2011, CONCORD.

³⁷ Zápis z 18. zasedání Rady pro ZRS (28. 6. 2011).

Poklesly ale prostředky na velké dvoustranné projekty a na podporu NNO. Vzhledem k tomu, že především bilaterální rozvojové projekty nejlépe umožňují dobré propojení efektivního boje proti chudobě s komparativními výhodami ČR, na nichž může ČR svou rozvojovou spolupráci profilovat v mezinárodním společenství,³⁸ měly by prostředky na ně být navýšeny. Z pohledu FoRS je samozřejmě důležité zajistit dostatečné prostředky na budování kapacit zejména organizací občanské společnosti, které v rámci ZRS ČR vystupují v různých rolích a mají široké zkušenosti – jako realizátoři projektů, odborníci a nositelé výzkumu, zastánci zájmů znevýhodněných skupin, poskytovatelé sociálních služeb pracující s veřejností a místními komunitami apod.

Je třeba také zmínit meziroční čtvrtinové navýšení vykazovaných administrativních nákladů české ZRS, které však bylo dané především úpravou metodiky vykazování. V navýšení transformační spolupráce o 23 % se promítla potřeba přispět k posílení pozitivních změn v zemích tzv. arabského jara.³⁹

.....
³⁸ Jakou chceme rozvojovou spolupráci České republiky? Příspěvek FoRS k nové koncepci, prosinec 2009.

³⁹ Jedná se o Egypt a Tunisko.

Tabulka č. 2: Modality bilaterální ZRS ČR v roce 2011 a srovnání s rokem 2010

Bilaterální ZRS	Objem v mil. Kč	Změna oproti roku 2010
Celkem	1348,3	-10 %
Dvoustranné a trojstranné projekty v zahraničí	455,04	-3 %
Pomoc uprchlíkům	207,06	-20 %
Mírové operace	135,00	-18 %
Administrativní náklady	112,26	+26 %
Stipendia (včetně zdravotní péče)	92,39	-9 %
Civilní mise	78,00	-5 %
Humanitární pomoc (státní správa)	73,00	-33 %
Transformační spolupráce	53,39	+23 %
Projekty Provinčního rozvojového týmu Lógar	49,09	-26 %
Ostatní rozvojové aktivity (státní správa, kraje...)	42,43	-52 %
Rozvojové vzdělávání a osvěta	24,69	111 %
Projekty mezinárodních organizací	19,50	+28 %
Podpora nevládních neziskových organizací	6,45	-32 %
Multilaterální ZRS		
Celkem	3093,52	+8 %
Evropská unie	2 556,61	+20 %
Ostatní mezinárodní organizace	536,91	-26 %
Celkem ZRS	4441,82	2 %

Zdroj: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2011 (tab. č. 8, str. 35), Informace o zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2010 (tab. č. 12, str. 42), vlastní výpočty.

V části bilaterální ZRS upravené usnesením vlády č. 440/2010 (v gesci MZV a dalších resortů, tedy zhruba 60 % prostředků celkové ZRS) bylo v porovnání s Plánem na rok 2011 vyčerpáno 90 % plánované částky. Velká část z plánovaných prostředků nebyla vyčerpána na projekty v gesci MF a MV (nevyčerpáno 56 %, resp. 46 %), jak je zřejmé z tabulky č. 3. Tento rozdíl mezi rozpočtovanými a skutečně vyčerpanými částkami byl způsoben především tím, že rozpočty na projekty ZRS v gesci MF a MV byly obecně naddimenzované a spíše orientač-

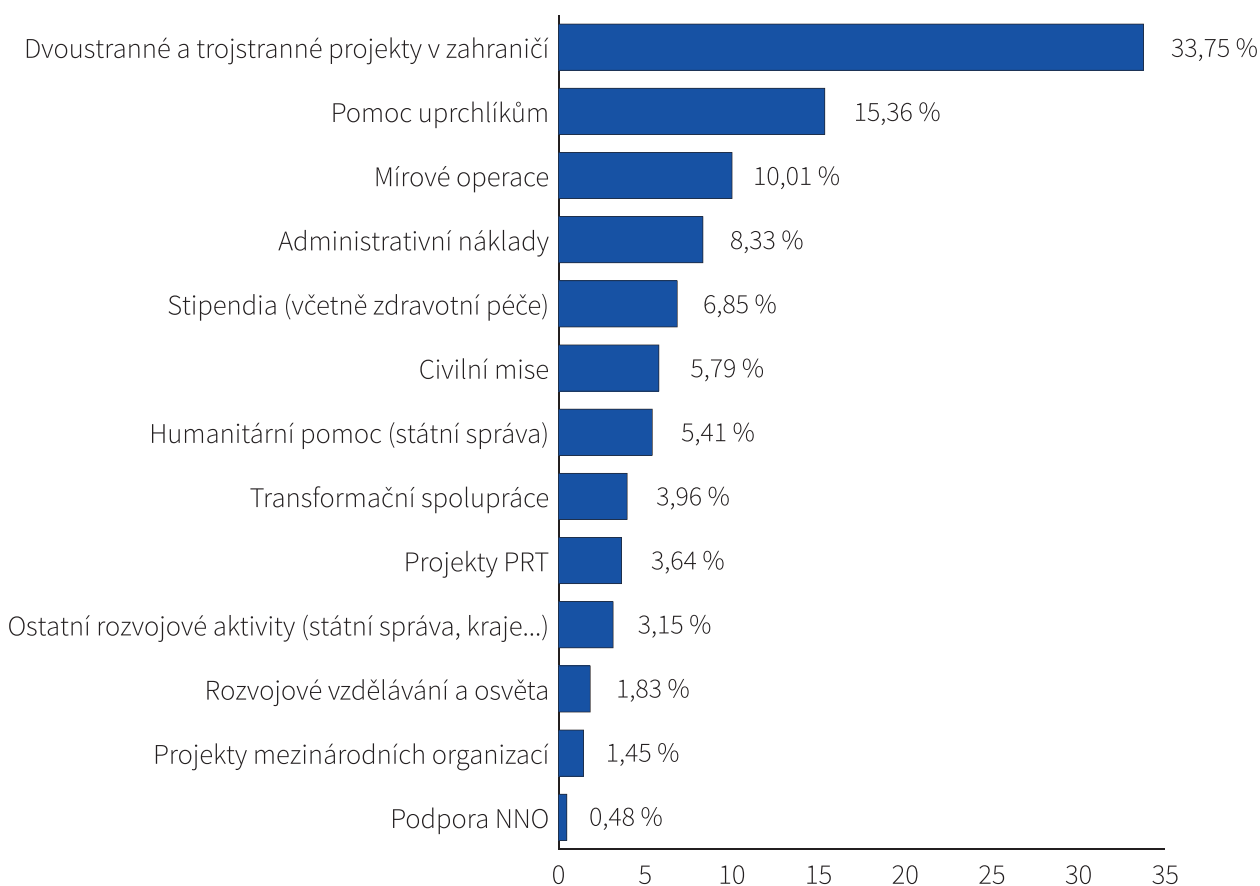
ní.⁴⁰ Proto nezávislé vyhodnocení dočasných výjimek z transformace doporučilo MF a MV úpravu rozpočtu jejich projektů podle reálného čerpání v předcházejících letech a přesun těchto projektů do gesce MZV/ČRA.⁴¹

.....

⁴⁰ Horký, O., Krylová, P., Němečková, T.: Vyhodnocení programů zahraniční rozvojové spolupráce realizovaných na základě dočasné výjimky z transformace, 2012.

⁴¹ Tamtéž

Graf č. 4: Rozdělení bilaterální ZRS v roce 2011 dle modalit (% výdajů v rámci bilaterální ZRS)



Zdroj: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2011.

Tabulka č. 3: Využití prostředků vyčleněných vládou ČR na bilaterální ZRS

Resort	Schválený rozpočet celkem (tis. Kč)	Skutečné čerpání (v tis. Kč)	Podíl využitých prostředků
MZV celkem	598 093	582 132	97 %
Zahraniční rozvojová spolupráce (bilaterální)	470 370	455 741	
Delimitace prostředků pro ČRA	4 723	0	
Humanitární pomoc	73 000	72 999	
Transformační spolupráce	50 000	53 392	
MF	4 000	1 771	44 %
MPO vč. Aid for Trade	34 968	34 955	100 %
MV	26 582	14 438	54 %
MŠMT (stipendia vč. zdrav. péče)	143 523	93 398	65 %
Celkem	807 166	733 194	90 %

Zdroj: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2011.

Pro hodnocení kvality ZRS Evropská konfederace CONCORD v roce 2012 poprvé zavádí metodiku tzv. skutečné pomoci, do které jsou zahrnuty zejména prostředky, které představují přesun zdrojů do rozvojových zemí a jsou určeny na rozvojové aktivity pro snižování chudoby a podporu nejzranitelnějších skupin obyvatelstva v rozvojových zemích. Do jejího výpočtu nejsou zahrnuty modality, které nezajišťují přímý přínos pro znevýhodněné komunity v partnerských rozvojových zemích, tj. náklady na uprchlíky v dárcovské zemi, část nákladů na vládní stipendia pro studenty z rozvojových zemí, oddlužení,⁴² část nákladů na tzv. vázanou pomoc (tied aid) a úroky z půjček⁴³ (oddlužení a půjčky však ČR v roce 2011 nevyužila). Pokud jde o vázanou pomoc, jedná se o situaci, kdy jsou prostředky na rozvojovou spolupráci vydávány za zboží a služby ze země dárce nebo specifické skupiny zemí. Tím jsou podpořeny obchodní aktivity vlastních firem a prostředky na pomoc částečně plynou zpět do vlastních ekonomik dárcovských zemí.⁴⁴ V ČR je pohled na vázanou pomoc možný ze dvou úhlů. Na jednu stranu ČR žádnou vázanou pomoc nevykazuje. Na druhou stranu vzhledem k tomu, že ze zákona mohou příjemci dotací být pouze české subjekty a veřejné zakázky jsou vypisovány jen v českém jazyce, svou podstatou mohou být tyto případy považovány za vázanou pomoc. Výjimkou jsou malé lokální projekty spadající pod zastupitelské úřady a dary poskytnuté vládám, jejichž realizátory, resp. příjemci jsou naopak vždy zahraniční subjekty.⁴⁵ S přihlédnutím k neměn-

.....

⁴² Dle Plánu ZRS ČR na rok 2012 ČR oddlužení neplánovala ani pro rok 2012, ponechala si nicméně prostor pro oddlužení např. Súdánu či zemi bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie v dalších letech.

⁴³ Úvěry jako takové jsou dle metodiky OECD/DAC odečítány od částky hrubých toků pomoci. Nicméně úroky, které z těchto úvěrů rozvojové země platí těm rozvinutým, nejsou v rámci metodiky OECD/DAC zohledňovány. Přitom i ty snižují zdroje rozvojových zemí, které by jinak mohly využít na rozvojové aktivity. Detailní popis metodiky a jeho aplikaci viz Aidwatch 2012: Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012.

⁴⁴ Aidwatch 2012: Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012.

⁴⁵ Viz Metodika projektového cyklu. „Na rozdíl od standardních velkých projektů, jejichž realizátory jsou zpravidla české subjekty, jsou malé lokální projekty (MLP) realizovány místními subjekty. Ve výjimečných, pečlivě odůvodněných případech mohou být MLP realizovány českým subjektem...“ Dary vládám řeší jednotlivá usnesení vlády – např. Palestíně UV č. 59 z 19. 1. 2011.

nosti zmíněné legislativy však ČR považuje poskytovanou pomoc (v rámci daných podmínek) za nevázanou.

Podíl tzv. skutečné pomoci za rok 2011 činil 93 %, a ČR se tak ocitá mezi členskými státy EU s největším podílem tzv. skutečné pomoci.⁴⁶ Objem položek české ZRS, které dle uvedené metodiky CONCORD nelze klasifikovat jako skutečnou pomoc, se oproti roku 2010 snížil, jejich podíl na celkové i bilaterální ZRS ČR zůstal téměř zachován (7 % oproti 8 %, resp. 22 % oproti 24 %). Podle CONCORD a nevládních organizací by se dárcovské země, včetně ČR, měly snažit tyto položky do svého statistického vykazování ZRS nezahrnovat.

.....

⁴⁶ Podle vlastních výpočtů na základě údajů v letošní hodnotící zprávě CONCORD (předběžné údaje poskytnuté dárci OECD/DAC na jaře 2012) se tak tzv. skutečná pomoc ČR dokonce zvýšila z 80 % (resp. 88 % – nová, resp. stará metodologie). AidWatch 2012: Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012).

3. Teritoriální zaměření bilaterální ZRS

V roce 2011 bylo vynaloženo 438,6 mil. Kč na rozvojové projekty v zahraničí realizované v prioritních partnerských zemích ZRS ČR včetně skupiny zemí, v nichž by měla mít v novém programovacím období spolupráce jiný rozsah a zaměření a kde by ČR jako zodpovědný dárce měla zajistit udržitelnost probíhajících a končících projektů (tzv. phase-out zemí, dle anglického termínu používaného pro tuto situaci).⁴⁷ To představuje zhruba 92 % financí určených na bilaterální rozvojové projekty v zahraničí. V porovnání s rokem 2010, kdy tento podíl dosahoval zhruba 83 %, se jedná o větší koncentraci do prioritních zemí.⁴⁸ Graf č. 5 znázorňuje objem bilaterální ZRS ČR v roce v prioritních zemích dle jejich rozdělení na prioritní země s programem spolupráce, prioritní země bez programu (projektové) a phase-out země.

V roce 2011 největší objem celkové bilaterální ZRS ČR opět plynul do Afghánistánu (15 %). Na seznamu 15 největších příjemců se nacházejí téměř všechny prioritní země – všech 5 programových, 4 projektové a 3 tzv. phase-out země (viz tab. č. 4) a 3 prioritní země transformační spolupráce (Ukrajina, Bělorusko a Barma). Velké snížení objemu prostředků pocítilo Mongolsko (o 41 %), Jemen (o 71 %, především z důvodu nepříznivé bezpečnostní situace v zemi), Gruzie (o 53 % především z důvodu ukončení čerpání mimořádných prostředků na rekonstrukční a rozvojovou pomoc na období

.....
⁴⁷ V rámci Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010–2017 je stanoveno 5 programových zemí (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko); dále 5 projektových (Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území, Srbsko) a 4 země dříve programové, s nimiž bude pomoc pokračovat v jiném rozsahu a zaměření (Angola, Jemen, Vietnam, Zambie). U této poslední uvedené skupiny byla v rámci snižování počtu prioritních zemí ZRS ČR zvolena tzv. ústupová strategie a spolupráce s nimi bude do roku 2015 ukončena. Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017 (UV č. 366 ze dne 24. května 2010).

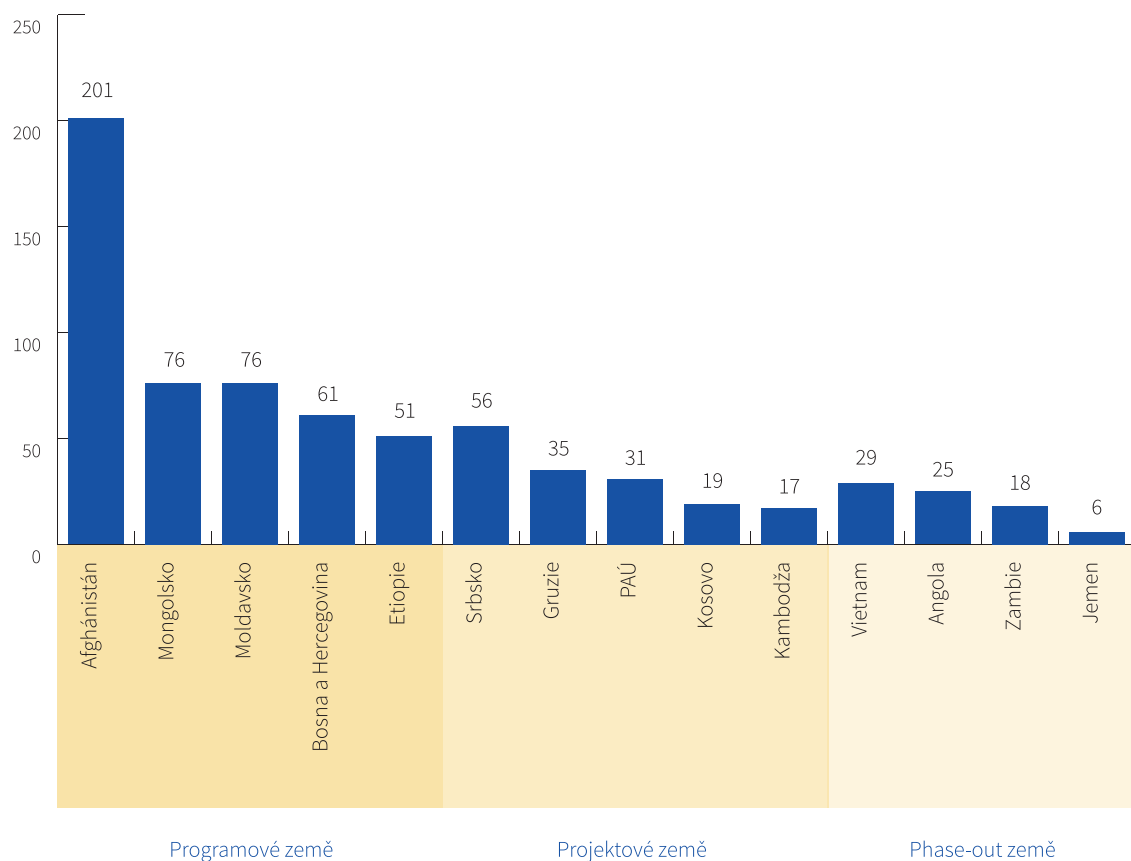
⁴⁸ Informace o ZRS ČR v roce 2011 – vlastní výpočty na základě údajů v příloze č. 1 (pouze projekty realizované z prostředků dle UV č. 440/2010 bez humanitární pomoci). Informace o ZRS ČR v roce 2010 – vlastní výpočty dle přílohy č. 2 pro projekty realizované z prostředků dle UV č. 1134/2009).

2008–2010) a Kosovo (o 72 %). U jediné ze čtyř tzv. phase-out zemí – Zambie – byl oproti roku 2010 navýšen objem prostředků (o 22 %), což však lze považovat za potřebný krok, vzhledem k tomu, že se jedná o jednu z nejméně rozvinutých zemí světa dle klasifikace OECD/DAC (tzv. Least Developed Countries, LDCs) a navýšené prostředky směřovaly především do sektoru zdravotnictví. Mezi LDCs patří i programová země Etiopie a projektová země Kambodža, které zaznamenaly výrazné navýšení objemu prostředků (118 %, resp. 340 %), viz tab. č. 4.

U všech programových a většiny projektových zemí (kromě Kambodži) se z pohledu tzv. skutečné pomoci jedná o pozitivní změnu. Z porovnání výdajů na bilaterální rozvojové projekty dle Plánu ZRS na rok 2010 a 2011 na základě příslušných usnesení vlády⁴⁹ vyplývá, že u těchto zemí byly navýšeny prostředky právě na rozvojové projekty. Naopak prostředky na jiné modality bilaterální ZRS ČR byly sníženy, přičemž dopad některých z nich na snížení chudoby v rozvojových zemích je nepřímý až diskutabilní (např. náklady na stipendia nebo uprchlíky). V případě Kambodži byly navýšeny prostředky jak na bilaterální rozvojové projekty, tak i na další modality.

.....
⁴⁹ V případě Gruzie i speciální UV č. 1063/2008 na rekonstrukční pomoc.

Graf č. 5: Objem bilaterální ZRS v prioritních zemích v roce 2011 (v mil. Kč)



Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2011.

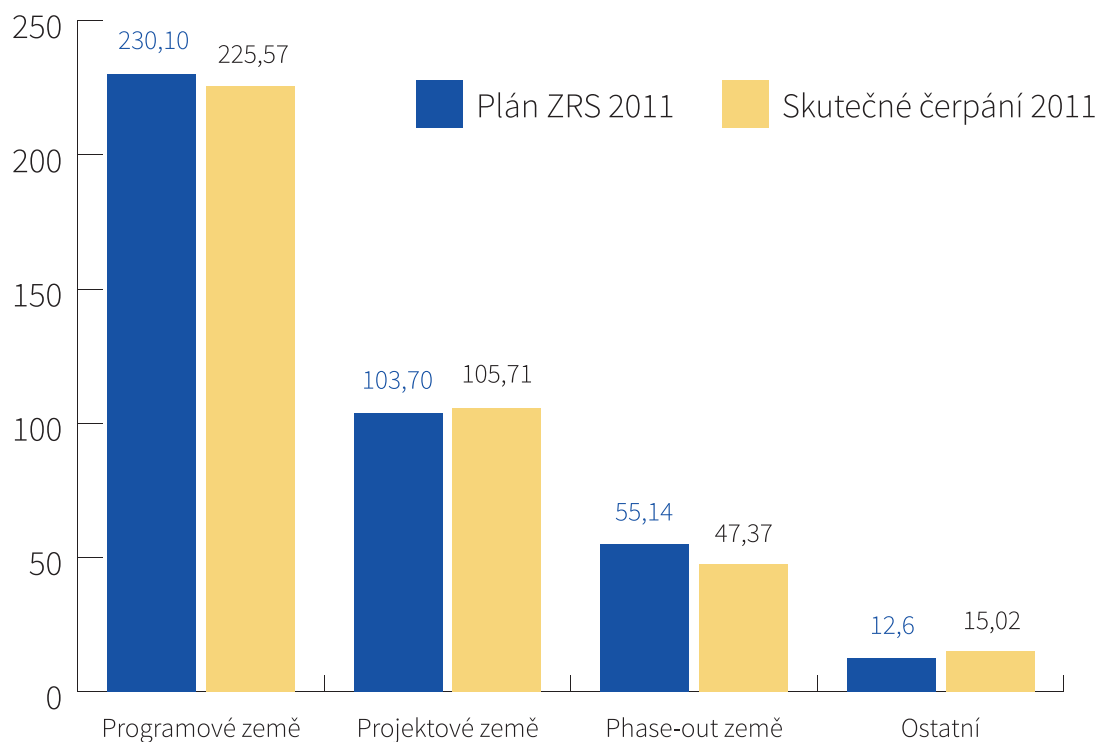
Tabulka č. 4: 15 největších příjemců české bilaterální ZRS v roce 2011

Pořadí	Země	Objem ZRS ČR v roce 2011	Změna oproti roku 2010
1	Afghánistán	201	-21 %
2	Mongolsko	76	-41 %
3	Moldavsko	76	-0,40 %
4	Bosna a Hercegovina	61	+4 %
5	Srbsko	56	-18 %
6	Ukrajina	54	-7 %
7	Etiopie	51	+118 %
8	Gruzie	35	-53 %
9	Bělorusko	32	+0,10 %

Pořadí	Země	Objem ZRS ČR v roce 2011	Změna oproti roku 2010
10	Palestina	31	+94 %
11	Vietnam	29	-35 %
12	Angola	25	-30 %
13	Barma	23	-18 %
14	Kosovo	19	-72 %
15	Zambie	18	+22 %

Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2010, Informace o ZRS ČR v roce 2011, vlastní výpočty.

Graf č. 6: Porovnání skutečného čerpání prostředků bilaterální ZRS s Plánem ZRS na rok 2011 z hlediska teritoriálního zaměření (v mil. Kč)



Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2011 (příloha č. 1) a Plán ZRS ČR na rok 2011 (příloha č. 1).

Při porovnání teritoriálního směřování bilaterální ZRS ČR s Plánem na rok 2011 byla přibližně polovina plánované částky bilaterální ZRS ČR (tj. 401,5 mil. Kč) předem určena do konkrétních, především prioritních zemí české ZRS ČR v gesci ČRA a MPO. Téměř veškeré tyto prostředky byly v daných zemích skutečně vyčerpané (viz graf č. 6). Zbytek plánované a

další bilaterální ZRS ČR nad rámec Plánu ZRS ČR na rok 2011 nebyl geograficky specifikován. Výraznější změny byly zaznamenány u tzv. phase-out zemí (snížení Vietnam 36 % a Kosovo 18 % a navýšení Zambie 26 %) a navýšení u projektové země Gruzie (o 19 %).

Teritoriální směřování v souladu s prioritami platné Koncepce ZRS ČR by ale měla obsahovat větší část Plánu české ZRS.

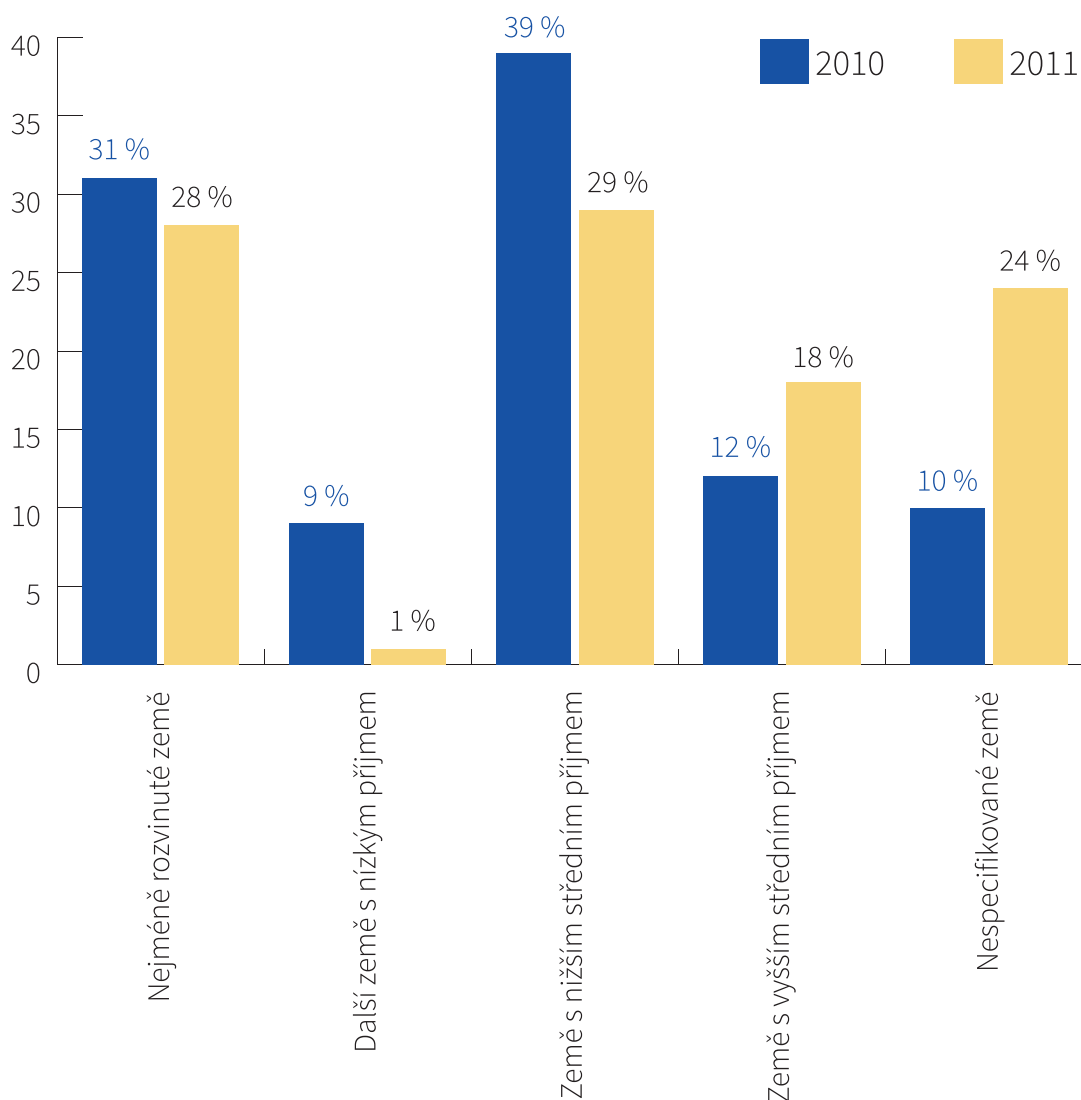
Tabulka č. 5 a graf č. 7 představují rozdělení prostředků bilaterální ZRS ČR do jednotlivých skupin zemí dle příjmové klasifikace OECD/DAC.⁵⁰ Pokles u skupiny dalších zemí s nízkým

.....
⁵⁰ Klasifikace dle OECD/DAC platná pro roky 2011–2013: HND na obyvatele v roce 2010 – nejméně rozvinuté země (tzv. LDCs), další země s nízkým příjmem (tzv. LICs, méně než 1 005 USD), země s nižším středním příjmem (tzv. LMICs, 1006–3975 USD) a

příjmem a zemí s nižším středním příjmem a naopak nárůst u skupiny zemí s vyšším středním příjmem je do jisté míry způsoben meziročním přesunem zemí v klasifikaci dle OECD/DAC – např. Vietnam se posunul ze zemí s nízkým příjmem mezi země s nižším středním příjmem, Bosna a Hercegovina ze zemí se středním nižším mezi země s vyšším středním příjmem.

.....
země s vyšším středním příjmem (tzv. UMICs, 3976–12275 USD). DAC List of ODA Recipients effective for reporting on 2011, 2012 and 2013 flows DAC List of ODA Recipients effective for reporting on 2011, 2012 and 2013 flows.

Graf č. 7: Směřování české bilaterální ZRS do skupin zemí dle klasifikace OECD/DAC



Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2010, Informace o ZRS ČR v roce 2011, vlastní výpočty.

Tabulka č. 5: Poskytování ZRS ČR do partnerských zemí podle klasifikace OECD/DAC (v mil. Kč)

Skupina zemí dle klasifikace OECD/DAC	2010		2011	
	Objem bilaterální ZRS ČR v mil. Kč	Podíl na bilaterální ZRS ČR	Objem bilaterální ZRS ČR v mil. Kč	Podíl na bilaterální ZRS ČR
Nejméně rozvinuté země (LDCs)	466,59	31 %	374,28	28 %
Prioritní země				
Afghánistán	252,99	17 %	200,75	15 %
Angola	35,55	2 %	24,87	2 %
Kambodža	3,87	0,8 %	17,01	1 %
Etiopie	23,30	1 %	50,74	4 %
Zambie	14,90	1 %	18,24	1 %
Jemen	19,12	1 %	5,56	0,4 %
Další země s nízkým příjmem	131,90	9 %	19,02	1 %
Země s nižším středním příjmem	586,19	39 %	392,90	29 %
Prioritní země				
Gruzie	74,26	5 %	35,02	3 %
Kosovo	67,12	4 %	18,79	1 %
Moldavsko	75,83	5 %	75,55	6 %
Mongolsko	129,02	8 %	76,33	6 %
Palestina	16,05	1 %	31,12	2 %
Vietnam	45,12	3 %	29,28	2 %
Země s vyšším středním příjmem	182,16	12 %	237,64	18 %
Prioritní země				
Bosna a Hercegovina	59,12	4 %	61,37	5 %
Srbsko	68,21	4 %	55,74	4 %
Nespecifikované země/regiony*	147,36	10 %	324,46	24 %

Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2010, Informace o ZRS ČR v roce 2011, DAC List of ODA Recipients effective for reporting on 2011, 2012 and 2013 flows, Česká republika pomáhá, Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v roce 2010, vlastní výpočty.

* Je zde zahrnuta oblast Afriky, Asie, Střední Asie, Evropy, Severní Sahary a Severní a Střední Ameriky, státy bývalé Jugoslávie a dále celá řada projektů financovaných v dotačním titulu trilaterální spolupráce, na základě UV k Východnímu partnerství a další.

I přes zmiňované výrazné navýšení objemu bilaterální ZRS ve dvou prioritních LDCs zemích (Etiopii a Kambodži) však podíl této skupiny zemí mírně poklesl. Navíc do nich neplynuly ani žádné prostředky v rámci programu Aid for Trade v gesci MPO, ačkoli dle doporučení Světové obchodní organizace (WTO) i OECD by program Aid for Trade měl směřovat zejména do nejméně rozvinutých zemí a umožnit jim využívat obchod více efektivně k podpoře růstu, rozvoje a snižování chudoby.⁵¹ Veškeré prostředky českého programu Aid for Trade (ne celých 4 mil. Kč) směřovaly do 2 programových a 2 projektových zemí, tj. zemí s nižším a vyšším středním příjmem. Hodnocení souladu programu Aid for Trade s Konceptí ZRS ČR i některých aspektů na úrovni projektové poskytuje např. evaluace vyhodnocení dočasných výjimek z transformace ZRS ČR.

Závěrem lze konstatovat, že Česká republika se snaží zvyšovat efektivnost své ZRS – v roce 2011 se k tomu dále přiblížila přesunem bilaterálních rozvojových projektů pod ČRA a jejich koncentrací do prioritních zemí. I tak je ale geografické zaměření ZRS ČR ještě příliš široké.

.....
⁵¹ Viz WTO a OECD: Aid for Trade at a Glance 2011: Showing Results, 2011, str. 30

4. Sektorové zaměření bilaterální ZRS ČR

MZV a ČRA začaly v roce 2011 klasifikovat sektory ZRS ČR v novém systému výkaznictví podle metodiky OECD/DAC, což napomáhá lepšímu srovnání sektorového rozdělení s ostatními dárcovskými zeměmi a vzájemné koordinaci. Tabulka č. 6 ukazuje vynaložení prostředků bilaterální ZRS ČR v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010 podle všech sektorů spolupráce. V obou letech byl největší objem prostředků bilaterální ZRS ČR (zhruba jedna pětina) vyčleněn na posílení státní správy a občanské společnosti. Ten

zahrnuje také program transformační spolupráce v gesci MZV ČR (19 % z tohoto sektoru). Je třeba také zmínit nárůst velké položky administrativních nákladů o jednu čtvrtinu nebo výrazný nárůst prostředků do méně prioritních sektorů cestovního ruchu (více než šestinásobný) a na blíže nespecifikovanou multisektorovou pomoc (čtyřnásobný). Do dvou sektorů – všeobecná rozpočtová podpora a obchodní politiky a regulace – nesměřovaly oproti předchozímu roku v roce 2011 žádné zdroje.

Tabulka č. 6: Výdaje na bilaterální ZRS ČR v roce 2011 podle sektorů (dle klasifikace OECD/DAC)

Sektor dle Koncepce ZRS ČR (2010–2017)	Sektor dle OECD/DAC	Objem v mil. Kč	Podíl na bilaterální ZRS	Změna oproti roku 2010
Životní prostředí	Zásobování vodou a sanitace	141,21	10,47 %	+7 %
	Obecná ochrana životního prostředí	8,18	0,61 %	-76 %
	Prevence katastrof (hum. pomoc)	4,17	0,41 %	-19 %
Sociální rozvoj (vč. vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb)	Vzdělávání	135,37	10,04 %	-31 %
	Ostatní sociální infrastruktura a služby	59,96	4,45 %	+12 %
	Zdravotnictví	49,39	3,66 %	+13 %
	Zvyšování rozvojového povědomí	32,93	2,44 %	-
	Okamžitá pomoc (humanitární pomoc)	40,05	2,97 %	-61 %
	Obnova po katastrofách (hum. pomoc)	25,89	1,92 %	-2 %
	Populační politiky a reprodukční zdraví	6,71	0,50 %	-33 %
Podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace	Státní správa a občanská společnost	281,77	20,90 %	-15 %
	Pomoc uprchlíkům v ČR	207,06	15,36 %	-20 %
Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)	Energetika	65,47	4,86 %	+71 %
	Doprava a skladování	21,59	1,60 %	+126 %
	Průmysl, stavebnictví a těžba	12,52	0,93 %	-74 %
	Obchod a další služby	3,57	0,26 %	+151 %
	Cestovní ruch	1,45	0,11 %	+624 %
	Bankovní a finanční služby	0,67	0,05 %	-19 %
	Komunikace	0,40	0,03 %	-77 %
Zemědělství	Zemědělství, lesnictví a rybolov	101,41	7,52 %	+9 %
Celkem		1 348,30	100,00 %	

Sektor dle Koncepce ZRS ČR (2010–2017)	Sektor dle OECD/DAC	Objem v mil. Kč	Podíl na bilaterální ZRS	Změna oproti roku 2010
Ostatní	Multisektorová pomoc	36,04	2,67 %	+406 %
	Administrativní náklady dárce	112,46	8,34 %	+26 %
Celkem		1 348,30	100,00 %	

Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2011, Informace o ZRS ČR v roce 2010, vlastní výpočty

Poznámky: Neuvedení procentní změny u sektoru zvyšování rozvojového povědomí spočívá v tom, že tento sektor nebyl v Informaci o ZRS v roce 2010 uveden takto specificky, ale nejspíše v rámci tzv. sektorově nespecifikovaných projektů.

V roce 2011 u 4 z 5 programových zemí – Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko – vstoupily v platnost střednědobé Programy ZRS ČR (do roku 2017). Přesná informace o vynaložení prostředků ZRS ČR dle sektorů do partnerských zemí existuje u většiny celkového objemu bilaterální ZRS ČR (u Bosny a Hercegoviny 91 %, u Etiopie 94 %, u Moldavska 76 % a u Mongolska 96 %).⁵²Největší objem prostředků byl skutečně vynaložen na prioritní sektory dle programů ZRS ČR s partnerskými zeměmi (viz tab. č. 7). Nicméně bližší pohled na jednotlivé prioritní sektory ukazuje i některé nedostatky, které byly způsobené tím, že několik projektů bylo zahájeno před rokem 2011. Jedná se např. o prioritní sociální oblast v Bosně a Hercegovině, do níž směřovalo pouze 0,2 % celkových prostředků oproti neprioritnímu sektoru doprava a skladování s 12 %, kde se ale jednalo o dobíhající projekt generální opravy a modernizace tramvají v Sarajevu z roku 2009. Sedm nových projektů za celkem 1,4 mil. Kč však bylo v roce 2011 zahájeno v neprioritním sektoru obchod a další služby, ač souvisejícím s prioritním sektorem zemědělství (např. regionální školení zaměřené na úpravu ovoce a zeleniny po sklizni).

.....

⁵² Zbývající část prostředků bilaterální ZRS byla alokována v jiných modalitách než bilaterální rozvojové projekty uvedené v příloze č. 1 Informace o ZRS ČR v roce 2011. U dvou prvně jmenovaných jakožto prioritních zemí pro transformační spolupráci byla také další část prostředků bilaterální ZRS ČR v dané zemi (3 %, resp. 11 %) alokována na projekty transformační spolupráce nejspíše v sektoru státní správa a občanská společnost. Informace o ZRS ČR v roce 2011, příloha č. 2.

V případě Moldavska pak 69 % ZRS ČR směřovalo do prioritního sektoru zásobování vodou a sanitace, přičemž dva z šesti projektů za téměř třetinový objem prostředků na tento sektor byly zahájeny až v roce 2011. V ostatních třech prioritních sektorech bylo naopak alokováno jen celkem 21 % prostředků. Jedním z těchto projektů je projekt zahájený v roce 2011 a zaměřený na zvýšení kvality a dostupnosti zdravotně-sociálních služeb domácí péče prostřednictvím vzdělávání zodpovědných pracovníků v oboru a na posílení dostupnosti a kvality domácí pečovatelské služby. Celkový rozpočet tohoto projektu byl 10,5 mil. Kč. Vzhledem k pozitivním výsledkům evaluace tří projektů v Moldavsku v oblasti vzdělávání a sociálních služeb se nabízí doporučení zvýšit prostředky na tyto nedostatečně financované prioritní sektory.

V případě Mongolska byla distribuce prostředků do jednotlivých prioritních sektorů rovnoměrnější. Vzhledem k dokončování projektů započatých před vznikem programů lze jen očekávat, že v dalších letech bude vynaložení prostředků ZRS ČR v programových zemích ještě více soustředěno do prioritních sektorů.

V Etiopii byly všechny projekty zahájeny v roce 2011. Přes 40 % prostředků plynulo do prioritního sektoru zemědělství, lesnictví a rybolov a téměř polovina byla relativně rovnoměrně rozdělena mezi další tři prioritní sektory. V posledním prioritním sektoru – prevence katastrof a připravenost na jejich řešení – však v roce 2011 nebyly realizovány žádné projekty.

Tabulka č. 7: Porovnání objemů finančních prostředků vynaložených na jednotlivé sektory v programových zemích se sektorovými prioritami v Programech ZRS pro příslušné země

Bosna a Hercegovina	Objem ZRS (bilaterální rozvojové projekty) (v Kč)	Podíl na celkovém objemu prostředků na bilaterální rozvojové projekty v dané zemi
Sektory dle Programu ZRS ČR		83 %
Zásobování vodou a sanitační	16 370 820	29 %
Obecná ochrana životního prostředí	119 898	0,2 %
Výroba a dodávka energie	17 148 000	31 %
Státní správa a občanská společnost	131 950	0,2 %
Zdravotnictví	0	0 %
Zemědělství, lesnictví a rybolov	12 537 320	23 %
Sektory nad rámec Programu ZRS ČR		17 %
Doprava a skladování	6 666.407	12 %
Obchod a další služby	1 438 800	3 %
Vzdělávání	401 210	1 %
Ostatní sociální infrastruktura a služby	477 671	1 %
Cestovní ruch	266 780	0,5 %
Celkem	55 558 856	
Podíl z celkové ZRS pro Bosnu a Hercegovinu	91 %	

Etiopie	Objem (v Kč)	Podíl na celku
Sektory dle Programu ZRS ČR		92 %
Zásobování vodou a sanitace	9 770 416	20 %
Prevence katastrof a připravenost na jejich řešení	0	0 %
Vzdělávání	8 242 131	17 %
Zdravotnictví	5 485 096	11 %
Zemědělství, lesnictví a rybolov	20 744 634	43 %
Sektory nad rámec Programu ZRS ČR		8 %
Ostatní sociální infrastruktura a služby	1 700 000	4 %
Humanitární pomoc	2 000 000	4 %
Celkem	47 942 277	
Podíl z celkové ZRS ČR pro Etiopii	94 %	

Moldavsko	Objem (v Kč)	Podíl na celku
Sektory dle Programu ZRS ČR		90 %
Zásobování vodou a sanitace	39 716 268	69 %
Obecná ochrana životního prostředí	0	0
Vzdělávání	3 321 751	6 %
Ostatní sociální infrastruktura a služby	5 476 892	9 %
Zemědělství, lesnictví a rybolov	3 570 340	6 %
Sektory nad rámec Programu ZRS ČR		10 %
Státní správa a občanská společnost*	1 263 356	2 %
Zdravotnictví	3 500 000	6 %
Obchod a další služby	923 264	2 %
Celkem	57 771 871	
Podíl z celkové ZRS pro Moldavsko	76 %	

* včetně projektů Východního partnerství dle UV 580/2011

Mongolsko	Objem (v Kč)	Podíl na celku
Sektory dle Programu ZRS ČR		91 %
Vzdělávání	5 563 992	8 %
Ostatní sociální infrastruktura a služby	3 510 078	5 %
Zásobování vodou a sanitace	26 266 216	36 %
Výroba a dodávka energie	15 206 980	21 %
Obchod a další služby	6 500 000	9 %
Zemědělství, lesnictví a rybolov	9 523 905	13 %
Sektory nad rámec Programu ZRS ČR		
Zdravotnictví	4 600 933	6 %
Průmysl, stavebnictví a těžba	2 000 000	3 %
Celkem	73 172 104	
Podíl z celkové ZRS ČR pro Mongolsko	96 %	

Zdroj: Informace o ZRS ČR v roce 2011 – Příloha č. 1, Program ZRS ČR s Bosnou a Hercegovinou (2011–2017), Program ZRS ČR s Etiopií (2011–2017), Program ZRS s Moldavskem (2011–2017), Program ZRS ČR s Mongolskem (2011–2017), vlastní výpočty.

Sektorové zaměření ZRS ČR je však stále příliš široké, programy ZRS ČR navíc obsahují několik prioritních sektorů, a nezohledňují tak doporučení a dohody přijaté na úrovni EU.⁵³ Snížení počtu sektorů by vedle dalších nutných kroků v budoucnu přispělo k vyšší efektivnosti a specializaci ZRS ČR. Ke snížení počtu prioritních sektorů ZRS členských států EU také vyzývá Rada EU v závěrech k dokumentu Agenda pro změnu.

Další oblasti spolupráce s rozvojovými zeměmi se týkají mezinárodních klimatických závazků ČR v rámci programu Fast Start Finance⁵⁴ (FSF) na opatření vedoucích k snižování emisí skle-

nikových plynů, přizpůsobení se dopadům změny klimatu, budování místních kapacit a přenos technologií v rozvojových zemích v období 2010–2012. Podle dohody z Cancúnu⁵⁵ z roku 2010 by tyto prostředky měly být novými a dodatečnými zdroji, tedy nad rámec závazků v rámci ZRS ČR, které existovaly již před mezinárodní klimatickou konferencí v Kodani v roce 2009, kde byly prostředky na FSF poprvé přislíbeny. Finance spojené s FSF by měly být považovány jako kompenzace ze strany rozvinutých zemí za náklady spojené s negativními dopady klimatické změny, a nikoli jako příspěvek na rozvojovou spolupráci.⁵⁶

ČR se v rámci FSF zavázala poskytnout 12 mil. EUR, přičemž pro rok 2011 byla plánována částka 4 mil. EUR (cca 100 mil. Kč). Tato částka byla překročena o více než 900 tisíc EUR, a to zejména díky příspěvku do GEF (Global Environment

.....

⁵³ Podle tzv. Kodexu chování o komplementaritě a dělbě práce mezi dárci EU (EU Code of Conduct on Complementarity and Division of Labour in Development Policy), přijatého v květnu 2007, žádná členská země EU nemá v jedné zemi být aktivní ve více než třech sektorech; v jednom sektoru v jedné zemi by nemělo operovat více než tři až pět dárcovských zemí z EU, každý člen EU a všichni další dárci by měli snížit počet svých prioritních zemích a soustředit se na oblasti, ve kterých mají komparativní výhody.

⁵⁴ Fast Start Finance je program k podpoře klimatických opatření v rozvojových zemích. Na konferenci UNFCCC v Cancúnu přislíbily vyspělé státy v průběhu let 2010–2012 poskytnout v rámci tohoto programu 30 mld. USD. ČR přislíbila na toto období 12 mil. EUR.

.....

⁵⁵ UNFCCC: webové stránky organizace. Odkaz uvedený v seznamu zdrojů

⁵⁶ Aidwatch 2012. Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012.

Facility),⁵⁷ který činil 1 mil. EUR. Na bilaterální projekty pak byla vynaložena celková částka 3 924 mil. EUR. Prostředky v rámci bilaterál-
.....

⁵⁷ Global Environment Facility je nezávislá mezivládní finanční organizace, která je v současné době největším poskytovatelem financování projektů zaměřených na životní prostředí.

ní spolupráce pak byly využity na adaptační opatření (17 %), mitigace neboli zmírnění negativních dopadů (22,3 %) a budování kapacit (37,1 %) v deseti partnerských zemích (více v tabulce níže).

Tabulka č. 8: Výdaje ČR na program Fast Start Finance v roce 201

Stát	Mitigace		Adaptace		Celkem	
	Kč	€	Kč	€	Kč	€
Etiopie			22 113 000	884 520	22 113 000	884 520
Moldavsko			4 894 000	195 760	4 894 000	195 760
Palestina	7 450 000	298 000	8 000 000	320 000	15 450 000	618 000
Mongolsko			10 842 000	433 680	10 842 000	433 680
Angola			12 139 000	485 560	12 139 000	485 560
Gruzie	1 492 000	59 680	2 722 000	108 880	4 214 000	168 560
Kambodža	6 000 000	240 000			6 000 000	240 000
Bosna a Hercegovina	16 748 000	669 920			16 748 000	669 920
Srbsko	2 700 000	108 000				
Vietnam	3 000 000	120 000			3 000 000	120 000
Celkem	37 390 000	1 495 600	60 710 000	2 428 400	98 100 000	3 924 000

Zdroj: vlastní propočty autorů na základě informací poskytnutých od MŽP.

Dle názoru FoRS by financování projektů v rozvojových zemích spojených s klimatickou změnou mělo být statisticky vykazováno mimo rozpočet ZRS ČR. Na tyto účely by měly být vedle veřejných zdrojů částečně využity také nové finanční zdroje, jako například výnosy z emisního obchodování, poplatky z letecké a námořní dopravy. Podle připravovaného českého zákona o emisním obchodování by část z výnosů⁵⁸ (bohužel není určen konkrétní podíl) měla být použita na rozvojovou spolupráci v oblasti ochrany klimatu. Tím vzniká nový a významný zdroj financování projektů v partnerských zemích. Prostředky na spolupráci s rozvojovými zeměmi v oblasti ochrany klimatu mají být alokovány od začátku roku 2013.

Dále by pro usnadnění monitoringu financování této oblasti a zamezení dvojího započítávání prostředků měly členské země EU zavést samostatný účetní systém pro financování spojená se změnou klimatu.⁵⁹

.....
⁵⁸ Viz návrh zákona o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů (sněmovní tisk č. 772), § 7, odst. 5.

⁵⁹ Aidwatch 2012. Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012.

5. Realizátoři bilaterálních rozvojových projektů ZRS ČR

Do implementace více než tří stovek bilaterálních rozvojových projektů (tvořících zhruba 60 % prostředků celkové bilaterální ZRS ČR) se v roce 2011 různou měrou zapojili aktéři ze státního, soukromého, neziskového i akademického sektoru a oproti roku 2010 také zástupci mezinárodních organizací. Přes dvě třetiny celkového objemu prostředků na bilaterální projekty implementoval dohromady soukromý sektor (180,5 mil. Kč, tj. 37 %) a NNO (166 mil. Kč, tj. 34 %).⁶⁰ Místní subjekty v partnerských zemích získaly 62 mil. Kč (13 %), akademický sektor 41 mil. Kč (8 %), státní orgány,

.....
⁶⁰ Např. na Slovensku slovenské NNO získávají téměř 60 % prostředků slovenské ZRS na bilaterální projekty – viz zpráva Slovenská rozvojová pomoc v roce 2011 – Hodnotiaci správa mimovládnych rozvojových organizácií, Platforma mimovládnych rozvojových organizácií.

subjekty územní samosprávy a další veřejnoprávní instituce 23 mil. Kč (5 %) a mezinárodní organizace 13 mil. Kč (3 %). Nejvíce projektů realizovaly NNO (121) a místní subjekty v partnerských zemích (107), soukromý sektor jich implementoval 43, státní a další veřejnoprávní instituce a akademický sektor 13 a mezinárodní organizace 5.⁶¹

Pět největších příjemců prostředků na bilaterální rozvojové projekty ZRS ČR ze strany privátního i neziskového sektoru (NNO a akademického sektoru) jsou uvedeny v následující tabulce.

.....
⁶¹ Informace o ZRS ČR v roce 2011.

Tabulka č. 9: Největší realizátoři bilaterálních rozvojových projektů ZRS ČR v roce 2011

Název firmy	Objem finančních prostředků v mil. Kč	Název NNO / akademické instituce	Objem finančních prostředků v mil. Kč
MEVOS s. r. o.	28,50	Člověk v tísni	76,23
DECONTA a. s.	17,62	Česká zemědělská univerzita	33,02
Geotest a. s.	17,40	Charita ČR	32,86
Bohemia Müller s. r. o.	15,20	Občanské sdružení ADRA	9,56
AŽD Praha s. r. o.	14,24	Arcidiecézní charita Praha	6,41

Zdroj: Vlastní výpočty dle přílohy č. 1 Informace o ZRS ČR v roce 2011 bez projektů humanitární pomoci a těch realizovaných na základě dodatečných usnesení vlády (Gruzie, Východní partnerství) a dále bez projektů humanitární pomoci a v rámci programu transformační spolupráce, které jsou předmětem jiných příloh. Dále VZ ČRA 2011 a upravené statistiky OECD/DAC ve formátu CRS ++ (červenec 2012).

Rozdíly v poměru objemu a množství projektů firem a NNO lze vysvětlit rozdílným charakterem projektů a jejich finanční náročností. Zatímco firmy se specializují především na investiční/infrastrukturní projekty v některých

prioritních oblastech ZRS ČR daných platnou Konceptí ZRS ČR (životní prostředí, zemědělství a ekonomický rozvoj vč. energetiky), NNO mají značné zkušenosti zejména v oblasti vzdělávání, posilování místních komunit a občan-

ské společnosti či zdravotnictví odpovídající prioritním sektorům sociálního rozvoje a podpory demokracie, lidských práv a společenské transformace.

Také je nutné zmínit rozdíly ve způsobu financování bilaterálních projektů české ZRS. Zástupci soukromého sektoru (ale i NNO a další subjekty) se mohou ucházet o projekty na základě veřejné zakázky na dodávky dle zákona o veřejných zakázkách, na služby či na stavební práce, přičemž zadavatel (což je většinou ČRA) hradí zakázku v plné výši. Naopak v rámci dotačních výběrových řízení NNO a další oprávněné subjekty předkládají projektové žádosti – tedy zpracované návrhy na řešení určitých problémů. Dotace nepokrývají celkové náklady projektu a vyžadují zajištění vlastních zdrojů.⁶² V roce 2011 69 % celkového objemu prostředků spravovaných ČRA (v gesci mělo zhruba 2/3 plánované bilaterální ZRS dle UV, zbytek spadl pod další resorty) bylo realizovaných prostřednictvím veřejné zakázky a 31 % prostřednictvím dotací.⁶³

Kromě realizace rozvojových projektů financovaných z rozpočtu ZRS ČR se české subjekty snaží ucházet o prostředky z různých finančních nástrojů EU pro vnější pomoc.⁶⁴ V posledních letech se počet úspěšných projektů či získaných veřejných zakázek z EU zvyšoval, ale v roce 2011 tento trend oproti roku předchozímu nepokračoval takto pozitivně ani u NNO, ani u firem.⁶⁵ Tyto statistiky však berou v potaz pouze NNO v pozici hlavního řešitele ne v pozici partnera, kde je jejich úspěšnost ještě

.....

⁶² V dokumentaci k dotačním výběrovým řízením je stanoveno, že se dotace poskytuje v obvyklé výši 70 % rozpočtových nákladů projektu. ČRA však obvykle poskytuje dotaci až do výše 95 % nákladů projektu. V odůvodněných případech může dotace pokrýt až 100 % nákladů projektu. Viz webová stránka ČRA www.czda.cz.

⁶³ Výroční zpráva ČRA za rok 2011.

⁶⁴ The Involvement of Development NGOs from Visegrad Countries in the Financial Instruments of the European Commission, FoRS, 2011.

⁶⁵ Podle databáze příjemců grantů a kontraktů Generálního ředitelství Evropské komise pro rozvojovou spolupráci (Development and Cooperation-EuropeAid) NNO získaly 7 grantů oproti 12 v roce 2010 a firmy 18 kontraktů oproti 22 v roce 2010, http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index_en.htm.

vyšší.⁶⁶ V porovnání s ostatními zeměmi Visegrádské skupiny si české subjekty rovněž vedou nejlépe s výjimkou polských firem.⁶⁷

Subjekty (většinou NNO a další), které získají grant od Evropské komise v rámci rozvojové spolupráce financované EU, musejí zajistit určitý podíl spolufinancování z celkového rozpočtu projektu. Pro tento účel MZV před několika lety zavedlo program tzv. trojstranné spolupráce, ve kterém české NNO a další oprávněné subjekty mohou žádat o prostředky na spolufinancování projektů EU a dalších dárců. Jejich smyslem je spolupráce mezi subjekty z ČR, z další vyspělé země nebo EU a z rozvojové země a jsou zaměřené na plnění Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs). Oproti roku 2010 objem prostředků v rámci trojstranné spolupráce narostl o 42 %, bylo podpořeno 44 trojstranných projektů částkou v celkové hodnotě 25,8 mil. Kč.⁶⁸ Trojstranná spolupráce tak napomáhá posílit kapacity českých subjektů prostřednictvím jejich účasti na větších projektech často realizovaných v partnerství se zkušenými partnery z dalších zemí EU a realizovat velké mezinárodní projekty za účasti ČR. FoRS podporu MZV a ČRA poskytovanou v rámci trojstranné spolupráce oceňuje.

K většímu zapojení českých firem do investičních projektů EU v oblasti energetiky, dopravy, životního prostředí či podpory podnikání by zase měla nejdříve od počátku roku 2014 přispět nová Česká rozvojová finanční instituce (ČRFI), jejíž vznik se teprve připravuje.⁶⁹

.....

⁶⁶ V roce 2012 bylo podpořeno v rámci dotačního „Podpora trojstranných projektů českých subjektů“ celkem 48 projektů, z nichž přes polovinu byly nově předložené projekty, tj. ty, u nichž se dá předpokládat, že získaly financování z EU v roce 2011. Viz seznam podpořených projektů dostupný na www.czda.cz.

⁶⁷ Viz statistiky o podaných žádostech a vybraných projektech na webu Evropské komise – http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index_en.htm.

⁶⁸ Viz informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011.

⁶⁹ Zápis z konzultací tzv. Task Force k vnějším nástrojům EU se zástupci podnikatelských svazů (8. června 2012, MZV ČR) a zástupci platformy nevládních organizací (15. června 2012, MZV ČR).

Podpořit zapojení různých českých subjektů do finančních nástrojů a programů vnější spolupráce EU je kromě jiného také cílem i nově zřízené a v první kapitole této zprávy zmíněné Task Force složené ze zástupců MZV, MF a MPO.

6. Evaluace projektů ZRS ČR v roce 2011

V roce 2011 MZV zadalo evaluace 12 vybraných dvoustranných projektů (viz tab. č. 10) s cílem zajistit nestranný náhled na relevanci, efektivitu, efektivnost a dopady (a jejich udržitelnost) rozvojových projektů. Kritérii výběru byly mimo jiné ukončení projektu v roce 2010, zahrnutí alespoň jednoho projektu z každé prioritní země s programem spolupráce, minimální objem vynaložených prostředků 5 mil. Kč, pravděpodobnost realizace navazujících projektů a očekávaná míra užitečnosti závěrů evaluace pro plánování dvoustranné ZRS ČR.⁷⁰ Evaluační činnost byla stejně jako v předchozím roce řízena z Regionálního centra UNDP v Bratislavě v úzké součinnosti s MZV. Od roku 2012 přechází řízení evaluace přímo na MZV, které

⁷⁰ MZV: Plán evaluací na rok 2011.

k vypracování plánu evaluací projektů využívá interní metodický dokument. MZV a ČRA se zavázaly k využití výsledků evaluací ve strategickém plánování spolupráce s jednotlivými partnerskými zeměmi⁷¹ a zpracovávají také konkrétní reakce na evaluační doporučení.

Přes polovinu evaluovaných projektů (7) tvořily infrastrukturní projekty (sektor průmyslu, těžby a stavebnictví a oblast životního prostředí) realizované firmami. Zbývajících pět projektů bylo implementováno nevládními neziskovými organizacemi v oblasti vzdělávání a sociálních služeb.

⁷¹ MZV: Informace o zahraniční rozvojové spolupráci realizované v roce 2011.

Tabulka č. 10: Přehled evaluací projektů bilaterální ZRS ČR v roce 2011

Země realizace projektu	Název projektu	Realizátor projektu	Čerpání prostředků ZRS v mil. Kč	Sektor	Doba realizace projektu
Česká republika	Cesty k naplňování Rozvojových cílů tisíciletí (kampaně Česko proti chudobě)	EDUCON, o. s.	5,5	Rozvojové vzdělávání a osvěta	2006–2010
Bosna a Hercegovina	Projekt A – Modernizace a uvedení řídicích systémů na povrchovém dole PK Dubrave (projekt Doly)	SEZ Chomutov a. s., / ZAT a. s. Příbram	29	Průmysl, těžba surovin a stavebnictví	2006–2010
Bosna a Hercegovina	Projekt B – Dodávka technologie pro zavedení integrovaného systému nakládání s odpady v Unsko-Sanském kantonu, Bihać (projekt Odpady)	GEOtest Brno, a. s.	32,5	Průmysl, těžba surovin a stavebnictví	2006–2010
Etiopie	Podpora implementace moderních vyučovacích metod v základním a středním školství v Etiopii	Člověk v tísni, o. p. s.	12,1	Vzdělávání	2008–2010
Moldavsko	Podpora rozvoje domácí pečovatelské služby v Moldavsku, 2007–2010	Charita Česká republika	14,9	Ostatní sociální infrastruktura a služby	2007–2010

Země realizace projektu	Název projektu	Realizátor projektu	Čerpání prostředků ZRS v mil. Kč	Sektor	Doba realizace projektu
Moldavsko	Centrum pro děti ulice ve Vadul lui Voda	ADRA Česká republika, o. s.	5,2	Ostatní sociální infrastruktura a služby	2008–2010
Moldavsko	Podpora mimoškolních aktivit a integrace dětí z internátních škol v Moldavsku	Charita Česká republika	7	Vzdělávání	2008–2010
Mongolsko	Automatizace zauhlování v elektrárně č. 4 v Ulánbátaru	ZAT control systems a. s., Příbram	30,6	Průmysl, těžba surovin a stavebnictví	2006–2010
Mongolsko	Modernizace výrobních kapacit závodu na zpracování kůží	AlphaCon spol. s. r. o., Praha	12,5	Průmysl, těžba surovin a stavebnictví	2007–2010
Srbsko	Rozšíření kapacity zásobování pitnou vodou v regionu města Boričevac	VHS Brno a. s.	17,4	Zásobování vodou a sanitace	2008–2010
Srbsko	Průzkum a rehabilitace oblasti Ada Huja	Dekonta a. s.	12,5	Obecná ochrana životního prostředí	2008–2010
Srbsko	Ekologizace nakládání s ropnými a chemickými látkami a s nebezpečnými odpady	Sdružení AAD (AZAS Invest s. r. o., ATEKO, a. s., Dekonta, a. s.)	16,2	Obecná ochrana životního prostředí	2006–2009/10

Zdroj: MZV ČR

Proces výběru a realizace evaluací lze bezesporu hodnotit jako transparentní. Byly uveřejňovány informace o složení výběrové komise, výsledky evaluací i zprávy. Zejména v programovací fázi spolupracovalo MZV s meziresortní pracovní skupinou pro evaluace pod Radou pro ZRS, výběry evaluátorů a realizace evaluací probíhaly podle pravidel UNDP ve spolupráci s referenční skupinou.

MZV se při zadávání evaluací řídí jednotnou metodikou pro provádění evaluací, která byla připravena ve spolupráci s Radou pro ZRS. Od roku 2012 byla zavedena také povinná struktura evaluační zprávy, nicméně v roce 2011 byla jen v podobě doporučené struktury v rámci zadání evaluace.

Jednotliví zpracovatelé evaluací používají rozdílné metodologie při realizaci evaluací, což je v řadě případů legitimní. Proto se z uskutečněných evaluací nedají vyvodit všeobecné závěry o kvalitě českých bilaterálních projektů. Nicméně evaluace naznačily jejich určité rysy. Evaluované projekty se podle nich ukázaly být jako velmi relevantní z hlediska cílů české ZRS, národních strategií v partnerských zemích či situace, která měla být zlepšena. Většina plánovaných cílů projektů byla dosažena a do jisté míry tak byly projekty efektivní. V některých případech ale chyběly dostatečné nástroje pro měřitelnost efektivnosti (Bosna a Hercegovina, osvětový projekt v ČR), jinde zase nebylo možné prokázat vhodné provázání plánovaných výstupů, cíle a záměru projektu (Etiopie). Hospodárnost projektů byla většinou vysoká s několika slabšími místy (nedostatečně opodstatněné stavební práce jako součást projektů

v Moldavsku a Etiopii či s prostorem pro zlepšení po odstranění objektivních příčin v Mongolsku). Na druhou stranu udržitelnost většiny projektů je třeba v mnoha ohledech zlepšit, především dlouhodobě (u jednoho ze tří projektů v Srbsku byla krátkodobá udržitelnost hodnocena dokonce jako nulová). Udržitelnost některých projektů v Moldavsku (dva z nich dávány jako dobrý příklad české ZRS vzhledem k výbornému propojení různých systémových úrovní dané problematiky) či Mongolsku byla hodnocena velmi dobře. Posledním hodnocením kritériem byla průřezová témata (rovné příležitosti žen a mužů, životní prostředí, dobrá správa věcí veřejných), která byla v projektech různě zohledněna a hodnocena, většinou průměrně.

Pro další podklady pro hodnocení dopadu českých bilaterálních rozvojových projektů je důležité pokračovat v evaluacích projektů i programů. V současné ekonomické a rozpočtové situaci asi nelze očekávat zvýšení finančních prostředků na evaluace v rámci rozpočtu ZRS ČR. Proto je důležitý výběr projektů pro evaluace, a zejména skutečné zpracování jejich výsledků, závěrů a doporučení do jednotlivých fází projektového cyklu i na systémové úrovni.

Pro lepší využití evaluací je třeba zajistit vlastnictví evaluačních výsledků ze strany partnerů. To lze skrze užší zapojení samotných realizátorů projektů, zpracování kompletní evaluační zprávy v angličtině (tedy nejen jejich shrnutí); zapojení aktérů v prioritních zemích do referenční skupiny (nyní pouze ZÚ); zavedení diskuse o zjištění a doporučení s hlavními partnery v zemi a zpracování jejich připomínek. K aktivní účasti na evaluaci projektu by zúčastněným stranám i zahraničním členům projektových a evaluačních týmů prospělo mít informace o projektu v anglickém jazyce. Evaluace by také měly být plánované s dostatečným časovým předstihem a všichni relevantní aktéři by o nich měli být včas informováni, což se zatím daří naplňovat.

Kvalita zpracování evaluací může souviset s jejich cenou. Předpokládané náklady na přípravu a realizaci evaluace závisí na celé řadě faktorů, zejména pak na typu a rozsahu projektu, zaměření evaluace, metodologii, partnerské zemi atd. V případě limitovaného objemu finančních prostředků na evaluační projekty je vhodné upřednostnit hledisko kvality a spolehlivosti a platnost evaluačních výsledků před jejich kvantitou doprovázenou sníženou validitou výstupů a zjištění. Přiměřeně stanovená předpokládaná cena evaluací projektů by měla umožnit optimalizaci evaluačních procesů a v jejich důsledku profesionalizaci výstupů evaluačních hodnocení. Z některých proběhlých evaluací vyplývá, že pro zajištění komplexního přístupu k evaluaci projektů jsou nároky na práci v ČR i zemi příjemce časově náročné, a to zejména v důsledku potřeby zajistit ověřování informací a účinnou zpětnou vazbu od všech zúčastněných stran.⁷² MZV v zadávací dokumentaci většinou doporučuje délku evaluačních misí 1–2 týdny, ta se u víceletých a komplexních projektů může jevit jako nedostatečná.⁷³

Pro hodnocení kampaní a osvětových aktivit⁷⁴ jsou nezbytné výzkumy českého veřejného mínění, které umožní dlouhodobě sledovat trendy o povědomí české veřejnosti o rozvojové spolupráci. Poslední výzkum veřejného mínění byl pro MZV zpracován agenturou SC&C na podzim 2008.⁷⁵ Od té doby nejsou český veřejný prostor a úroveň jeho informovanosti o českém programu ZRS ze strany MZV a ČRA sledovány. Částečně je to i nedostatkem volných prostředků na realizaci výzkumu na stra-

.....

⁷² Např. viz evaluační zpráva Körner, M.; Bičovský, K; Pištora, J., Obdržálek, J.: Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky se Srbskem, str. 8.

⁷³ Viz např. závěry evaluační zprávy: Bzonková, R.; Šmídová, M.: Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky s Etiopií, Podpora implementace moderních vyučovacích metod v základním a středním školství v Etiopii Project No. 5/2010/05, str. 7.

⁷⁴ Viz také např. evaluační zpráva Hagen, M. von: Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky v oblasti rozvojového vzdělávání a osvěty v ČR., str. 4.

⁷⁵ Viz http://www.ceskoprotichudobe.cz/soubor.php?s=20090225_mzv_vyzkum_2009.ppt.

ně MZV. Jako zdroj tedy zbývají průběžné průzkumy, které realizuje na celoevropské úrovni Evropská komise – tzv. Eurobarometr. Podle toho posledního zaměřeného na rozvojovou spolupráci z roku 2011 83 % české veřejnosti považuje pomoc lidem v rozvojových zemích za velice nebo dosti důležitou.⁷⁶

Mezi jednotlivými evaluacemi je dosud patrná nerovnováha v jejich kvalitě ve smyslu metodologické důkladnosti a analytického přínosu. Některé jsou zaměřeny pouze na slovní hodnocení bez poskytnutí tvrzení podložených důkazy (tzv. evidence-based evaluation) včetně kvantitativních podkladových informací. MZV jako zadavatel evaluace schvaluje metodiku sběru dat. Na druhou stranu v případě nespokojenosti s kvalitou zprávy by MZV mělo mít sílu takovou zprávu odmítnout a vyvodit z toho i důsledky v otázce úhrady ceny.

Lze shrnout, že je zejména potřeba, aby MZV, resp. Rada pro ZRS průběžně zpracovávala doporučení z proběhlých evaluací a určila, které z nich, jak a v jakém horizontu se budou implementovat. Určitě je vhodné pokračovat ve veřejných prezentacích evaluačních výsledků a využívat dosavadní zkušenosti z realizovaných evaluací. Výhledově lze doporučit sektorové či programové evaluace a evaluace strategií (včetně Koncepce ZRS). Jako efektivní se jeví společné evaluace jedné země s několika donory, pro ČR zejména v rámci zemí Visegrádské čtyřky. Do budoucna je žádoucí hodnotit, do jaké míry projekty naplňují hlavní cíl ZRS ČR, tedy snižování chudoby, a jestli jsou projekty a programy skutečně efektivní (tedy začít evaluovat i projekty realizované formou veřejných zakázek).

.....
⁷⁶ Viz European Commission: Making a Difference in the World: Europeans and the Future of Development Aid. Special Eurobarometer 375, September 2011.

Závěr

Hodnotící zpráva českých nevládních neziskových organizací sdružených ve FoRS o české zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2011 dokládá, že Česká republika v oblasti rozvojové spolupráce usiluje o pozici stabilního a zodpovědného dárce a partnera rozvojovým zemím. V roce 2011 i během roku 2012 se podařilo připravit a dokončit řadu důležitých procesů, které přispívají k završení transformace systému ZRS ČR a zvyšování jeho efektivnosti. Ministerstvu zahraničních věcí a konkrétně Odboru pro rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc se daří naplňovat svou roli koordinátora české ZRS a zapojovat další státní a nestátní subjekty do přípravy koncepčních materiálů i dalších diskusí týkajících se ZRS ČR. Rovněž se daří zlepšovat transparentnost systému ZRS ČR a přístup k informacím o jednotlivých stádiích projektového cyklu ZRS ČR. Po letech příprav se v roce 2011 poprvé rozběhl větší počet evaluací. Od roku 2012 přechází řízení evaluací přímo na MZV, což dává dobrou perspektivu pro zlepšování jejich kvality i využívání výsledků pro další projektový cyklus.

I přes ekonomickou krizi, která dopadá na celou Evropskou unii, se podařilo udržet objem prostředků na ZRS ČR. Na druhou stranu se ČR nadále nepodařilo určit plán, jak zajistit růst prostředků na ZRS ČR směrem k naplňování mezinárodních závazků v oblasti objemu prostředků na ZRS ČR vůči HND do roku 2015.

Rok 2012 je rokem, kdy mezinárodní společenství vede základní debatu o nastavení nové rozvojové agendy po roce 2015, kdy končí „platnost“ Rozvojových cílů tisíciletí (tzv. MDGs) jakožto všeobecně uznávaného a přijímaného rámce pro snižování chudoby a zmírnění nebo odstranění dalších globálních problémů. V roce 2012 zahájila Organizace spojených národů celosvětový konzultační proces, který vyvrcholí summitem k MDGs

v rámci Valného shromáždění OSN v září 2013. V Koncepti Zahraniční rozvojové spolupráce ČR na roky 2010–2017 Česká republika jmenuje MDGs jako výchozí bod své zahraniční rozvojové spolupráce. Česká republika nejen z pozice malého, ale sebevědomého dárce a partnera v rozvojové spolupráci, ale právě a zejména z pozice člena mezinárodního společenství by se do těchto principiálních debat a sdílení vizí měla rovněž aktivně zapojovat. Pohled nevládních organizací ve FoRS na českou rozvojovou spolupráci prezentovaný rovněž v této zprávě by k tomu mohl poskytnout další z podnětů.



Použité zdroje

Usnesení vlády ČR

- **UV č. 1070 ze dne 19. 9. 2007:** k transformaci systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR a příloha Statut Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci
- **UV č. 1439 z 19. 12. 2007:** Statut Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci
- **UV č. 1063 z 20. srpna 2008:** k návrhu na uvolnění mimořádných finančních prostředků na rekonstrukční a rozvojovou pomoc pro Gruzii
- **UV č. 1134 z 31. 8. 2009:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2010 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2012
- **UV č. 366 z 24. 5. 2010:** Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017
- **UV č. 440 z 7. 6. 2010:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2011 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2013
- **UV č. 59 z 19. 1. 2011:** Návrh na poskytnutí peněžního daru v rámci rozvojové pomoci Palestinským autonomním územím
- **UV č. 580 z 20. 7. 2011:** Zajištění finančních prostředků na projekty v zemích Východního partnerství a Jižního Středomoří v rámci kapitoly 306 – Ministerstvo zahraničních věcí
- **UV č. 910 z 7. 12. 2011:** Poskytnutí peněžního daru rozvojovým organizacím OSN z kapitoly 306 – Ministerstvo zahraničních věcí na provedení rozvojových projektů České republiky
- **UV č. 301 ze dne 25. 4. 2012:** ke Strategii poskytování vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí na období 2013–2018
- **UV č. 413 ze dne 13. 6. 2012:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2013 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2015

Všechna usnesení vlády jsou dostupná na oficiálních stránkách Vlády ČR – http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs?Open.

Ostatní české zdroje a zákony

- **Zákon č. 151/2010 Sb.:** Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci
- **Návrh zákona o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů** (sněmovní tisk č. 772), § 7, odst. 5. Dostupný na www.psp.cz
- **MZV:** Metodika projektového cyklu dvoustranných projektů zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. 2011
- **MZV:** Česká republika pomáhá. Statistická příloha: Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky 2004–2008
- **MZV:** Statistické dotazníky o zahraniční rozvojové spolupráci 2008–2010. 2011
- **MZV:** Informace o zahraniční rozvojové spolupráci realizované v roce 2010, s přílohami. 2011.
- **MZV:** Česká republika pomáhá. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v roce 2010. 2011
- **MZV:** Informace o zahraniční rozvojové spolupráci realizované v roce 2011, s přílohami. 2012.
- **MZV:** Plán evaluací na rok 2011
- **MZV:** Strategie poskytování vládních rozvojových stipendií 2013–2018. 2012
- **MZV:** Analýza transformace systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR dle usnesení vlády č. 1070/2007, podkladový materiál pro 22. zasedání Rady pro ZRS, 12. 4. 2012

- **MZV:** Program rozvojové spolupráce s Bosnou a Hercegovinou 2011–2017
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Bosně a Hercegovině, 2005–2011
- **MZV:** Program rozvojové spolupráce s Etiopií 2011–2017
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Etiopii, 2005–2011
- **MZV:** Program rozvojové spolupráce s Moldavskem 2011–2017
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Moldavsku, 2005–2011
- **MZV:** Statistické údaje ODA ČR v Moldavsku 2001–2010
- **MZV:** Program rozvojové spolupráce s Mongolskem 2011–2017
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Mongolsku, 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Afghánistánu, 2005–2011
- **MZV:** Přehled rekonstrukčních a rozvojových projektů PRT Lógar 2008–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR na Palestinských autonomních územích 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Srbsku 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Gruzii 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Kambodži 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu 2008–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Zambii 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Angole 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR ve Vietnamu 2005–2011
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Jemenu 2005–2010
- **MZV:** Přehled projektů ZRS ČR v Pákistánu 2007–2012
- **MZV:** Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2011
- **MZV:** Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání 2011–2015, 2011
- **MZV:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2011 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2013, V. Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2013
- **MZV:** Zápisy ze zasedání Rady pro ZRS 2011–2012
- **MZV:** Zápis ze 17. zasedání Rady pro ZRS (20. duben 2011)
- **MZV:** Zápis z 18. zasedání Rady (28. červen 2011)
- **MZV:** Zápis z 19. zasedání Rady pro ZRS (22. září 2011)
- **MZV:** Zápis z 20. zasedání Rady pro ZRS (22. listopadu 2011)
- **MZV:** Zápis z 21. zasedání Rady pro ZRS (9. února 2012)
- **MZV:** Zápis z 22. Zasedání Rady pro ZRS (12. duben 2012)
- **MZV:** Humanitární pomoc poskytnutá ČR do zahraničí v roce 2011 (tabulka)
- **MZV:** Humanitární pomoc poskytnutá ČR do zahraničí v roce 2010 (text a tabulka)
- **MZV:** Humanitární pomoc v Afghánistánu 2005–2011
- **MZV:** Přehled účelových prostředků v Afghánistánu 2005–2011
- **MZV:** Projev náměstka ministra zahraničních věcí ČR Tomáše Duba na poradě ekonomických diplomatů ČR ze dne 29. 6. 2011
- **MZV:** webové stránky ministerstva k 15. 7. 2012, www.mzv.cz
- **ČRA:** Výroční zpráva za rok 2011
- **ČRA:** Plán činnosti 2012
- **ČRA:** webové stránky agentury k 15. 7. 2012, www.czda.cz
- **Bzonková, R., Šmídová, M.:** Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky s Etiopií (projekt č. 5/2010/05 Podpora implementace moderních vyučovacích metod v základním a středním školství v Etiopii), 2011, http://europeandcis.undp.org/uploads/public1/files/EvEthiopia2011_FinalEvaluationReport_Aug15.pdf

- **Körner, M.; Bičovský, K; Pištora, J., Obdržálek, J.:** Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky se Srbskem, 2011, http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/evaluace/evaluacni_zprava_srbsko.html
- **Hagen, M. von:** Zpráva z evaluace projektu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky v oblasti rozvojového vzdělávání a osvěty v ČR, 2011, http://www.mzv.cz/file/720673/evalreport_cpch_2006_2010_final_03_10_2011_undpapproved.pdf
- **Zápis z konzultací tzv. Task Force** k vnějším nástrojům EU se zástupci podnikatelských svazů (8. června 2012, MZV ČR) a zástupci platformem nevládních organizací (15. června 2012, MZV ČR).
- **FoRS:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2010. Stínová zpráva nevládních neziskových organizací sdružených ve FoRS – Českém fóru pro rozvojovou spolupráci. 2011
- **FoRS:** Jakou chceme rozvojovou spolupráci České republiky? Příspěvek FoRS k nové koncepci. Prosinec 2009
- **FoRS:** Zpráva o financování českých NNO z finančních nástrojů EU. 2011
- **FoRS:** The Involvement of Development NGOs from Visegrad Countries in the Financial Instruments of the European Commission, FoRS, 2011
- **FoRS:** Šrámková, K.: Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce. 2011
- **FoRS, Asociace pro mezinárodní otázky (AMO):** Czech Republic and its Official Development Assistance, Briefing Paper 2/2011. Duben 2011
- **Dostál, V., Karásek T., Thim, M. (ed.):** Agenda pro českou zahraniční politiku 2011, AMO. 2011
- **Dostál, V., Karásek T., Thim, M. (ed.):** Agenda pro českou zahraniční politiku 2012, AMO. 2012
- **GaRP Magazín,** 22. číslo. Glopolis
- **Horký, O.:** Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2020: Stará pevnost, Černý pasažér, Chytrá horákyňe nebo Dobrá Evropanka?, Policy paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. Zář 2011
- **Horký, O.:** Rozvojový rozměr české zahraniční politiky In: Kořan, M. (ed.): Česká zahraniční politika v roce 2010: Analýza ÚMV. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, pp. 337–356. 2011
- **Horký, O., Krylová, P., Němečková, T.:** Vyhodnocení programů zahraniční rozvojové spolupráce realizovaných na základě dočasné výjimky z transformace. Dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/evaluace/vyhodnoceni_docasnyh_vyjimek_z_1.html
- **Kotěcký V., Koželouh J., Patočka P., Poštulka Z., Sutovičová K.:** Vyhrňme si nohavice. Jak připravit sebe a rozvojový svět na změny podnikání, Hnutí DUHA. 2011
- **Kugiel P.:** „EU Added Value in Development Cooperation: Focus on Regional Integration, v Rozvoj a demokracia, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Nadácia Pontis, 2012, Bratislava, s. 145
- **Lebeda, P., Doležal, J., Kloubek, M.:** Praktické kroky ČR ke koherenci politik pro rozvoj; zemědělský obchod a změna klimatu. Pražský institut pro globální politiku – Glopolis, o. p. s. 2010.
- **Lebeda, P.:** Doporučení z mapovací studie Glopolis (prezentace pro Radu pro ZRS, 3. února 2011)
- **Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci:** Záznam z konference „Finanční podpora podnikatelských záměrů v rozvojových zemích“ ze dne 22. 11. 2011
- **SC&C – Marketing & Social Research:** Výsledky výzkumu veřejného mínění 2008, http://www.ceskoprotichudobe.cz/soubor.php?s=20090225_mzv_vyzkum_2009.ppt

Dokumenty EU

- **EU:** Evropský konsensus o rozvoji. 2005
- **EU:** Code of Conduct on Complementarity and the Division of Labour in Development Policy, dostupné na:
 - http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r13003_en.htm
- **EU:** Publication of preliminary data on Official Development Assistance, 2011. Dostupné na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/243>
- **EU:** Závěry Rady EU ze dne 24. 5. 2005 (dokument č. 9266/05)
- **Development and Cooperation – Europe-Aid:** webové stránky výzev na předkládání projektů a vyhlašovaných veřejných zakázek, 2012, dostupné na: http://ec.europa.eu/europe-aid/work/funding/index_en.htm
- **European Commission:** Making a Difference in the World: Europeans and the Future of Development Aid. Special Eurobarometer 375, September 2011, dostupné na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_375_en.pdf

Další zahraniční zdroje

- **CONCORD:** AidWatch 2011. Challenging self-interest: Getting EU aid fit for the fight against poverty, dostupné na: http://aidwatch.concordeurope.org/static/files/assets/802f0784/CONCORD_2011.pdf či http://www.concordeurope.org/Files/media/0_internetdocumentsENG/1_Home/AW-report-2011-FINAL-1-page-view.pdf
- **CONCORD:** Aidwatch 2012. Aid We Can – Invest more in Global Development, CONCORD, 2012 dostupné na:
 - <http://aidwatch.concordeurope.org/static/files/assets/3f200cc4/report.pdf>
- **CONCORD:** Discussion Paper for the Structured Dialogue, TOWARDS NEW INSTRUMENTS FOR CSOs, March 2011. Dostupné na: http://www.concordeurope.org/Files/media/0_internetdocumentsENG/4_Publications/CONCORD-Discussion-Paper-on-New-Instruments-for-CSOs---March-2011.pdf
- **OECD, WTO:** Aid for Trade at a Glance 2011: Showing Results, 2011, dostupné na <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/free/4311141e.pdf>
- **OECD:** Aid statistics for 2011 and 2012
- **DAC List of ODA Recipients.** Effective for reporting on 2009 and 2010 flows
- **DAC List of ODA Recipients.** Effective for reporting on 2011, 2012 and 2013 flows
- **Publish What You Fund:** Aid Transparency Index. Dostupné na: <http://www.publishwhattyoufund.org/resources/index/>
- **IUCN:** Project Evaluation. Dostupné na http://cmsdata.iucn.org/downloads/module5_project_eval_04.pdf
- **OSN:** Zpráva z mezinárodní konference o financování rozvoje, Monterrey, Mexiko, 18.–22. 3. 2002. Dostupné na: <http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf>
- **OSN:** Dohoda z Cancúnu, 2010. Dostupné na: <http://unfccc.int/documentation/decisions/items/3597.php?such=j&volltext=%22cancun%20agreements%22#beg>
- **OSN:** UNEP Project manual: formulation, approval, monitoring and evaluation. Dostupné na: http://www.unep.org/pccmu/project_manual/Manual_chapters/evaluation.pdf
- **MVRO (Platforma mimovládnych rozvojových organizácií):** Slovenská rozvojová pomoc v roku 2011, Hodnotiacia správa mimovládnych rozvojových organizácií. Červen 2012, http://www.mvro.sk/attachments/article/292/aid-watch_srp_2011.pdf

Poděkování

FoRS vřele děkuje všem, kteří přispěli svými komentáři, informacemi, zkušenostmi či radami při vzniku této studie. Jsou to:

- Zuzana Hlavičková, Hana Volná, Milan Konrád, Roman Holý – Ministerstvo zahraničních věcí ČR
- Martin Náprstek – Česká rozvojová agentura
- Šimon Pánek, Michala Hozáková, Michaela Peštová, Petra Skalická, Eva Vernerová – Člověk v tísni
- Inka Píbilová – pozorovatelka FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci
- Petra Krylová – Univerzita Palackého v Olomouci
- Ondřej Kopečný, Petr Lebeda, Petr Patočka, Dagmar Milerová Prášková – Glopolis – Pražský institut pro globální politiku
- Ondřej Horký – Ústav mezinárodních vztahů

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci

Vladislavova 1460/12, 110 00 Praha 1

www.fors.cz

Tel.: +420 222 522 480

E-mail: info@fors.cz

Registrace č. 56/2150/02 na Magistrátu hl. města Prahy, oddělení občansko-správních agend
ze dne 7. 10. 2002, IČ: 71010114

Pro FoRS zpracovaly:	Marie Zázvorková, Jana Miléřová, Zuzana Dudová
Jazyková korektura:	Kateřina Havránková
Grafická úprava:	Karel Škopek
Tisk:	Rychlotisk.cz
ISBN:	978-80-905375-0-7

